

Psykolog TIDNINGEN

NR 9 2012 * SVERIGES PSYKOLOGFÖRBUND

Forskare i ny bok:

”Organisera förskolan efter små barns behov”

AKTUELLT:

Stora Psykologpriset
till Aniko Bartfai

DEBATT:

”Beslut om utvisning
strider mot
psykologisk
kunskap”

SEXOLOGISERIEN:

Hypersexuell störning
— när sexualiteten
blir ett problem

RÅDSKONFERENSEN

*Lars Ahlin avgår
vid nästa kongress*

3 Ledare

Av Nikki Vagnér

4 Forskare i ny bok:

Organisera förskolan
efter små barns behov

11 Aktuellt

Stora Psykologpriset till Aniko Bartfai

14 Fackligt Rådskonferensen 2012

Lars Ahlin avgår vid nästa kongress
Nya ledamöter i styrelsen
Förslag till ny organisation
för specialistutbildningen

21 Krönika

Jessica Larsson

22 Nytt om test

Ny metod avslöjar skönsmålning
vid personlighetstestning

26 Sexologisk forskning

Katarina Öberg skriver
om hypersexuell störning

30 Forskning

Grundutbildningen värderas
i enkätstudie

35 Debatt

Migrationsverkets utvisningsbeslut
av barn ifrågasätts

36 Bokrecensioner

39 Nytt från förbundet

Anders Broberg och Malin Broberg

Aniko Bartfai

Katarina Öberg

Psykologtidningen

Nr 9 2012 * 9/11 6/12 * Årgång 58
Utgiven av Sveriges Psykologförbund

Chefredaktör och ansvarig utgivare:
Carin Waldenström, 08 567 06 453
carin.waldenstrom@psykologforbundet.se

Reporter, redaktör och stf ansvarig utgivare:
Kajsa Heinemann, 08 567 06 452
kajsa.heinemann@psykologforbundet.se

Reporter och redaktör:
Peter Örn, 08 567 06 451
peter.orn@psykologforbundet.se

Postadress: Box 3287, 103 65 Stockholm
e post: tidningen@psykologforbundet.se
www.psykologtidningen.se
ISSN 0280 9702.

Annonser: Newsfactory
Bokning: Madeleine Nordberg, 08 505 738 15
madeleine.nordberg@newsfactory.se

Säljare: Niklas Nilsson, 08 587 86 531
niklas.nilsson@newsfactory.se

Annonsmaterial: Madeleine Nordberg,
08 505 738 15
madeleine.nordberg@newsfactory.se

Prenumerationer och adressändringar:
Lagern Akademikerservice
Tel 08 567 06 430
msc@akademikerservice.se

Pris: 600 kr inkl moms helår, 10 nr, 2012.
Utrikes 700 kr.
Lösnummer 60 kr

postgiro: 29 77 01 5 bankgiro: 5675 9202

Telefonnummer och e post till kanslipersonal och
styrelse hittar du på näst sista sidan.

Psykologtidningen på nätet:
All redaktionell text lagras elektroniskt för
att kunna publiceras också på internet.
Författare som inte accepterar detta måste med
dela förbehåll. I princip publicerar vi inte artiklar med
sådana förbehåll.

Psykologtidningens redaktionsgrupp:
Rebecca Andersson, Susanne Bertman, Peder Berg
gren, Marie Kenny Levick Hiltunen, Jessica Larsson,
Sara Renström, Marja Rudenhed, Rolf Sandell, Ann
Charlotte Smedler och Nils Eric Tedgård.

TS kontrollerad upplaga 10 500 ex 2011

Medlem av

**SVERIGES
TIDSKRIFT**

Tryck:
Exaktaprinting, Malmö

Grafisk form: Marianne Tan.
marianne@tanproduktion.se

Omslagsfoto: Jan Åke Eriksson/Scanpix

Nästa
nummer
utkommer
7 december

Halvfigur av kvinna av Auguste Rodin, 1910.

På bred front mot bättre villkor

I bland får jag frågan "Vad gör förbundet för att höja min lön?". Och när lönen sätts i samtal mellan medarbetare och chef blir fackets roll inte lika synlig som tidigare. Men jag menar att den fortfarande är minst lika viktig, så låt mig berätta om hur vi arbetar!

Löneavtalen ställer stora krav på arbetsgivaren. För att vara en bra arbetsgivare krävs det att lönesättande chefer och andra beslutsfattare har god kännedom om psykologers kompetens och bidrag till verksamheten. I det arbetet kan vi alla dra vårt strå till stacken för att synliggöra psykologerna! Från centralt håll kan vi också bidra till att skapa förutsättningar för en löneprocess där varje medarbetare känner till på vilka grunder lönen sätts. Men oavsett lönemodell kommer vi inte ifrån att det är arbetsgivaren som sätter lönen och i slutändan också måste ta ansvar för lönebildningen.

PÅ KANSLIET ÄR vi fyra personer som arbetar på förhandlingsavdelningen med arbetsrätt och villkorsfrågor. För oss är lönefrågan ständigt aktuell och i samarbete med förbundsstyrelse, kansli, förtroendevalda och medlemmar arbetar vi för att förbättra villkoren på många fronter.

Ett viktigt instrument är kollektivavtal. Där regleras förmåner som tjänstepension, extra semesterdagar

och försäkringar, som kan ge anseende belopp vid till exempel föräldraledighet eller sjukdom. Dessa villkor ses över regelbundet och vi arbetar ständigt för att förbättra dem. Vi analyserar också varje år löneutfallet och löneprocessen för att kunna ge rätt stöd och för att utvärdera hur avtalen fungerar och hur de tillämpas.

Genom att vara påläst och förberedd förbättrar du förutsättningarna för ett bra lönesamtal. En viktig uppgift för oss är därför att ta fram information och lönestatistik. Till vår ombudsnajour ringer ofta medlemmar som står inför ett lönesamtal eller byte av jobb. Via hemsidan ger vi också svar på vanliga frågor om anställningsvillkor. Våra lokala förtroendevalda jobbar för att förbättra villkoren på just din arbetsplats och om du får problem i din anställning så hjälper vi dig. Individuell förhandlingshjälp skapar trygghet som också bidrar till att stärka medlemmarnas ställning på arbetsplatsen.

Vår specialistordning bidrar till att psykologers samlade kunskap och erfarenhet systematiseras och vidareutvecklas. Att det lönar sig att bli specialist kan vi se i vår löneenkät.

Påverkansarbetet är viktigt för att flytta fram positionerna för psykologer och det sker på många sätt - genom remissvar, uppvaktning av politiker, samarbete med andra förbund, undersökningar, artiklar och medverkan i

massmedia. Några exempel är Psykologguiden och medverkan på Bokmässan och i Almedalen. Vi skriver också debattartiklar, till exempel om hur satsning på utökad psykologhjälp kan leda till ett bättre samhälle, både mänskligt och ekonomiskt.

SÅ VAD KAN DU göra? Bara genom att vara medlem gör du redan en stor insats! Fler medlemmar innebär bättre resurser och därmed större möjligheter till påverkan. Det ger oss också större legitimitet som psykologernas företrädare.

Från centralt håll kan vi försöka skapa bra förutsättningar, men om det ska bli något reellt inflytande så måste det också till ett lokalt engagemang. Vi kan alla hjälpas åt med att synliggöra psykologers kompetens och viktiga bidrag till verksamheten – först då kan vi få den ordentliga uppvärdering av psykologlönerna som är helt nödvändig.

Lönen avgörs inte under en dag per år, vid ett specifikt samtal – den påverkas varje dag. ✨

NIKKI VAGNÉR
Förhandlingschef

FOTO: ULRICA ZWENGER

Redaktören har ordet

Kunskap om anknytning saknas i förskolan

FOTO: ULRICA ZWENGER

Psykologerna och forskarna Anders Broberg och Malin Broberg från Göteborg – som utkommer med boken *Anknytning i förskolan* – tar upp vikten av en trygg anknytning, framför allt för de mindre barnen, ett- till tvååringarna. De små barnen är mer utsatta och deras behov skiljer sig från de lite större barnens behov. Hur

fungerar det med dagens stora barngrupper? *Psykologtidningens* reporter Kajsa Heinemann reste till Göteborg och träffade de båda författarna för en intervju.

I detta nummer handlar det också om testning. Professor Lennart Sjöberg presenterar en ny metod för att avslöja skönmålnings vid personlighetstestning.

Vi rapporterar dessutom från förbundets rådskonferens och intervjuar nya och avgående ledamöter, däribland ordförande Lars Ahlin som berättar varför han inte ställer upp för omval vid kongressen nästa år.

CARIN WALDENSTRÖM
Chefredaktör

Forskare om förskolan:
**”Organisera
efter små barns
behov”**

Små barns primära behov är trygghet, tillgänglighet och tröst. Detta underlättas av mindre barngrupper och tydliga anknytningspersoner. Lite äldre barn har större behov av jämnåriga och att lära. Därför borde förskolan organiseras efter barns olika åldrar och behov, anser psykologerna **Malin Broberg** och **Anders Broberg**, aktuella med boken *Anknytning i förskolan. Vikten av trygghet för lek och lärande* (2012).

Applet faller inte långt från trädet, som ordspråket lyder. Även om vägen till psykolog och forskare inte var spikrak för Malin Broberg, psykolog och docent i psykologi vid Göteborgs universitet, väcktes intresset för psykologi redan i tonåren när hon som tävlingsseglare ”kuskade Europa runt” med sin pappa Anders Broberg, psykolog, psykoterapeut och professor i klinisk psykologi vid samma institution. I dag är de kolleger, delar intresset för psykologi med tonvikt på små och utsatta barn, och har nu tillsammans med Birthe Hagström, förskollärare och fil dr i pedagogik, skrivit en högaktuell bok om anknytning i förskolan.

Vi träffas på psykologiska institutionen i Göteborg på en av dessa höstens sista dagar, då ännu några få eldgula och blodrödfärgade löv vägrat släppa taget om de allt tröttare träden. Det är oundvikligt att inte börja fråga hur det är att skriva en bok tillsammans med sin pappa respektive dotter.

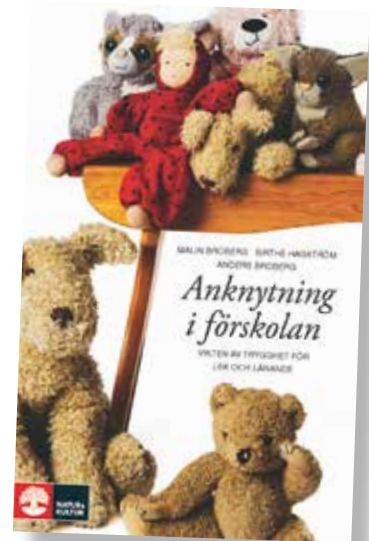
– Vi har alltid haft en tajt relation. Grunden lades tidigt och blev starkare under tonåren när jag tävlade i segling i Europa, pappa körde bilen och jag satt bredvid. Det blev många samtal om kompisars ätstörningar, depressioner, allt möjligt. När jag sedan blev psykolog var det viktigt att inte vara ett bihang till pappa, jag ville stå på egna

ben. Nu är jag tillräckligt meriterad, så när jag fick förfrågan att skriva boken sa jag efter moget övervägande ja. Och jag har inte upplevt någon konkurrens alls, konstaterar Malin Broberg och får medhåll från Anders Broberg:

– Vår fungerande arbetsrelation går nog tillbaka till seglingen då Malin var världsmästare och jag langade mackor och rattade bilen.

ANDERS BROBERG LÄGGER armarna i kors och ler med hela ansiktet. Han berättar att när de skulle inleda arbetet med boken insåg båda att de skulle behöva en förskollärare med praktisk erfarenhet och kunskap inom området. Under sitt arbete med utsatta barn hade hans vägar ofta korsats av Birthe Hagström, som har stor förankring i förskolans värld och som skrivit en avhandling inom området. Hon har bland annat bidragit med flertalet exempel i boken. Med *Anknytning i förskolan. Vikten av trygghet för lek och lärande* vill författarna nå blivande och befintliga pedagoger i förskolan, men också politiker och andra beslutsfattare.

Deras tes, som vilar på anknytningsforskning, är att god omvårdnad är en förutsättning för lek och lärande – det gäller barn i alla åldrar. Men för de yngsta förskolebarnen, ett- till tvååringar, en grupp som enligt Skolverket ökar varje år, är trygghet och vuxenrelationer extra viktiga. Därför behöver

Anknytning i förskolan av Malin Broberg och Anders Broberg, Natur & Kultur, 2012.

små barn mindre barngrupper med pedagoger som finns till hands, för att tolka och bekräfta deras känslor, och som tröstar med en kram eller erbjuder ett knä att sitta på när så behövs.

– Så som jag ser det finns det ett systemfel: Man utgår ifrån förskolan som en enhet och anpassar dess organisation och pedagogik efter tre- till femåringarnas behov. Men det är en enorm skillnad mellan ett- till tvååringars och tre- till femåringars behov. Kanske är den enda möjliga politiska vägen att tydliggöra den organisatoriska skillnaden mellan åldersgrupperna, säger Anders Broberg och Malin Broberg håller med:

– Vi vet inte hur förskolan i dess nuvarande utformning påverkar små barn, det är ett stort experiment. Politiska beslut är baserade på forskningsresultat från 1980-talet då organisation, pedagogik, gruppstorlek och personaltäthet var helt annan jämfört med i dag. Och kunskap om små barns behov och anknytning har heller inte varit allmänt känd så länge. Därför

Förskolan bör organiseras efter barns olika åldrar och behov. (Personerna på bilden har inget direkt samband med artikeln.)

➤ vill vi visa hur forskning om anknytning kan omsättas i det praktiska arbetet inom förskolan.

De senaste årens förskolereformer, har enligt Malin Broberg, saknat ett barnperspektiv. Reformerna har främst handlat om rätten att få plats inom fyra månader, organisatorisk mångfald (privatisering) och införandet av maxtaxa. Och de pedagogiska reformerna som införts berör i första hand barn över tre år, som införandet av matematik och naturorienterade ämne, samt en bättre övergång till skolan.

– Någon motsvarande satsning på god omvårdnad har inte skett, tvärtom har kraven på ökad tillgänglighet inneburit kraftigt ökande barngrupper och lägre personaltäthet, vilket försämrat förutsättningarna för god omvårdnad,

fortsätter Malin Broberg.

Inför arbetet med boken besökte de fyra förskolor och intervjuade personalen. Det var, enligt dem, nyttiga men också skrämmande besök. De mötte i flera fall stora barngrupper med en personalgrupp som tvingats anpassa sig efter de bristande resurser som erbjöds.

– En förskola med små barn som vi besökte hade som kvalitetskrav att ha sett varje barn i ögonen en gång om dagen (!), säger Anders Broberg allvarligt. Vi kunde se att personalen, för att kunna arbeta kvar i verksamheten, anpassat sitt förhållningssätt till barn och barns behov efter verksamhetens ramar. De normaliserade sådant som egentligen inte ska få förekomma inom förskolan.

Malin Broberg:

– Ju större enhet, desto större maktlöshet hos personalen. Man kan

FAKTA OM FÖRSKOLAN:

☀ Närmare en halv miljon barn är inskrivna i förskolan, jämfört med 2001 då antalet barn var 350 000. Och barnantalet ökar stadigt, mellan 2010 och 2011 ökade antalet barn med 2 procent.

☀ 95 procent av alla 3-5 åringar går i förskolan.

☀ 83 procent av alla 1-5 åringar går i förskolan.

☀ I genomsnitt går 5,3 barn per personal och 16,8 barn/grupp.

☀ Personalen i kommunala förskolor är mer välutbildade än i fristående. Kommunala förskolor har 52 procent förskollärare medan fristående har 37 procent. I fristående förskolor saknar 11 procent utbildning för arbete med barn, jämfört med kommunala förskolor där motsvarande andel är 4 procent.

☀ I kommunala förskolor har en grupp i genomsnitt 17,0 barn, i fristående 16,2 barn. Det är ungefär lika vanligt med riktigt stora barngrupper (21 barn eller fler) i kommunala som i fristående förskolor.

Källa: Skolverkets statistik för 2011

inte bygga verksamheter på orimliga förväntningar på personalen och räkna med att eldsjälar ska klara allt. Därför är det så viktigt att politiker ger pedagoger organisatoriska förutsättningar som möjliggör god omvårdnad. Egentligen är det ett arbetsmiljöproblem.

Förskolans uppdrag är dels pedagogisk, dels omsorgsmässig (omvårdnad och tillsyn). Balansen dem emellan har genom åren skiftat. I den reviderade läroplanen för förskolan (1998/2010) står: "Omsorg om det enskilda barnets välbefinnande, trygghet, utveckling och lärande ska prägla arbetet i förskolan. Hänsyn ska tas till barnets olika förutsättningar och behov". Men till skillnad från läroplanen från 1998 betonas lärandet tydligare. Omvårdnad däremot, som generellt sett i hela samhället har lägre status, kommer på undantag. Som Malin Broberg och Anders Broberg konstaterar har arbetet med små barn, med stort omvårdnadsbehov lägre status än ett pedagogiskt arbete med större barn.

– Egentligen är att kunna trösta ett litet barn som inte kan prata en större utmaning och prövning för pedagoger. De små barnens sätt att utforska och lära är också annorlunda än de äldre barnens. Det tillgodoses inte genom olika stationer där pedagoger med olika specialintressen ska stimulera lärande. I stället är det i den trygga relationen till en pedagog som nyckeln till pedagogisk framgång finns för de yngsta barnen, förklarar Anders Broberg.

ATT HA KUNSKAP om anknytningsforskning och vad det innebär i arbetet med små barn är A och O. I boken beskrivs olika situationer inom förskolan – lämning, hämtning, vila – där små barns anknytningsmönster aktiveras. Malin Broberg understryker att det inte är förskolan i sig som aktiverar barns anknytningsystem, utan kombinationen av att bli ofrivilligt lämnad i en för barn främmande miljö.

– Ofrivillig separation aktiverar an-

knytningsystemet hos små barn. Och att lämnas av sin förälder på förskolan i en initialt okänd, i vissa fall förvirrande och kanske för barnet skrämmande, miljö aktiverar definitivt barns anknytningsystem. Om barnet inte har hunnit utveckla en relation till en pedagog på förskolan, som kan gå in och fungera som ersättare för föräldern och förmår hjälpa barnet att sätta anknytningsystemet i viloläge, är det längtan efter trygghet hos föräldern och/eller känslan av oro, som barnen är upptagna av i stället för att ägna sig åt lek och lärande, förklarar Malin Broberg och fortsätter:

– Sjukdom, trötthet, att barnet ramlar och slår sig kan också aktivera anknytningsbehovet hos små barn. Också då är det viktigt att det finns en person som kan fungera som ersättare för föräldern och förmå ge barnet tillräckligt med trygghet för att barnet ska låta sig tröstas.

OM OMVÅRDNAD AV små barn i allmänhet är en utmaning, är den ännu större när det handlar om barn med otrygg eller desorganiserad anknytning. Tecken på detta kan vara barn som är ständigt

»Gnäll kan vara en meningsfull signal«

Malin Broberg

gnälliga, aldrig tillfreds och barn som drar sig undan, inte uttrycker känslor och aldrig låter sig tröstas. Dessa beteenden kan väcka starka känslor hos pedagogerna. I boken finns exempel på hur pedagoger kan förstå detta, och vad man kan göra.

Som pedagog krävs stort tålamod och kunskap för att hjälpa barnen att utveckla nya inre arbetsmodeller. Men enligt författarna visar forskning dessvärre att det ofta är tvärtom: Barn med otrygg anknytning riskerar att bemötas lika negativt av förskolpedagoger som av sina föräldrar, vilket förstärker barnets negativa förväntningar på vuxna, liksom upplevelsen att inte vara älskad.

– Gnäll kan vara en meningsfull signal, konstaterar Malin Broberg.

Så vad betyder det för barn att ha ett konstant påslaget anknytningsystem? Anders Broberg målar upp en bild för att vidga förståelsen för det lilla barnet:

– Tänk dig att du går på bio, och precis när filmen ska sätta i gång börjar du oroa dig över om du släckt de tända ljusen där hemma. Du kan inte släppa tanken, oron växer och stressen blir stor. Precis så känns det för barn med påslaget anknytningsystem, och det hämmar effektivt deras förmåga att leka och lära.

MÖTET MED MALIN BROBERG och Anders Broberg går mot sitt slut. Föreläsningar och möten på institutionen väntar. Vi sammanfattar. Bokens tes är alltså: Trygghet är grunden för utforskande och lärande. Barn som känner sig trygga i förskolan kan lättare slappna av och ägna sig åt lek och lärande. Den tryggheten leder till ringar på vattnet, barnet känner sig tryggare i sig själva, de får lättare kamratrelationer och litar mer på sin förmåga att lösa problem. Och när de behöver hjälp eller tröst litar de på att det finns vuxna där för dem.

Anders Broberg får sista ordet innan vi skiljs:

– Får vi god omvårdnad som barn utvecklas vi till trygga och lekfulla individer. Ju mer kärlek och uppskattning desto mer självständiga och mer kärleksfulla personer blir vi. ✨

KAJSA HEINEMANN

Läs mer: [www.nok.se/anknytning under "Förskolans kvalitet förr och nu"](http://www.nok.se/anknytning_under_Forskolans_kvalitet_forr_och_nu).

Broberg, A G (1989). *Child Care and Early Development; A longitudinal study of child care, and its effects on child development* (doktorsavhandling, Göteborgs universitet).
Broberg, A G, Granqvist, P, Ivarsson, T & Risholm Mothander, P (2006). *Anknytningsteori. Betydelsen av nära känslomässiga relationer*. Stockholm: Natur & Kultur.

Broberg, A G, Risholm Mothander, P, Granqvist, P, & Ivarsson, T (2008). *Anknytning i praktiken tillämpningar av anknytningsteorin*. Stockholm: Natur & Kultur.

Hagström, Birthe (2010) *Kompletterande anknytningspersoner på förskola* (doktorsavhandling, Malmö högskola).

Psifos satsar på förskolan

Inom Psifos har förskolan haft en undanskymd plats, konstaterar föreningen.

– Våra medlemmar vill ha större fokus på förskolan. Därför har vi utsett en ledamot i styrelsen som ansvarig, säger Anna Sandell, nybliven ordförande i Psifos.

Frågor om förskolans plats inom Yrkesföreningen för psykologer i förskola och skola (Psifos) väcktes av flera medlemmar på årsmötet tidigare i september i år. Många ansåg att det inte gjordes tillräckligt.

– Vi kunde konstatera att förskolan lyst med sin frånvaro. På det konstituerande styrelsemötet som vi hade efter årsmötet bestämdes att vi under kommande verksamhetsår ska ha fokus på förskolan, samt att en ledamot i styrelsen ska ha förskolan som ansvarsområde. Det blev naturligt att utse Christine Andersson, förskolepsykolog i Västervik som brinner för förskolan, förklarar Anna Sandell.

Det finns många tankar och idéer hur

detta fokus kommer att se ut, men det är alldeles för tidigt att vara konkret då föreningen inte fattat några beslut än, säger Anna Sandell, som ändå nämner några projekt som har diskuterats:

– Förutom att väcka opinion och bevaka förskolans frågor i aktuell forskning och i medier finns förslag på att prioritera förskolan i Almedalen på Gotland nästa år. Och vi har beslutat att lyfta frågan om förskolan nu i november på kontaktombudsdagen.

– Det finns även förslag på att göra en kartläggning för att ta reda på hur många förskolepsykologer som finns i dag. Samt hur många barn per förskolepsykolog det är, fortsätter Anna Sandell.

Själv arbetar Anna Sandell heltid som psykolog på Centrala barn- och elevhälsan i Stenungsunds kommun. 20 procent av hennes tid är hon förskolepsykolog mot 3 000 förskolebarn. Det är väldigt många barn som ska dela på hennes 20 procent, säger hon.

– Ändå är det bättre än tidigare. Fram till augusti i år hade vi ingen förskolepsykolog alls. Och i Uddevalla kommun finns en psykolog, som arbetar 50

procent, mot 4 500 förskolebarn. Hur det ser ut i övriga landet skulle vara värdefullt för oss att veta.

ANNA SANDELL TROR att undersökningen skulle visa att antalet förskolepsykologer är få över hela landet. På frågan vad skälet till det skulle kunna vara, svarar hon:

– Den nya skollagen har ju framför allt fokuserat på att säkerställa tillgång till psykolog i skolans verksamhet. Det kanske är någonting att verka för, att även psykologer i förskolan blir lagstadgade? Förskolan är ju en fantastisk och viktig arena att arbeta i och det vill vi också lyfta fram.

– Det förebyggande och hälsofrämjande perspektivet finns redan där, och skolan har mycket att lära av förskolan när det gäller just detta. Sedan finns det

Anna Sandell

FOTO: PR VAT

”Barn behöver fysisk självkänsla”

Barns behov av rörelse är underprioriterat i förskolan. Men barn måste få möjlighet att utveckla sin grovmotorik, som har stor påverkan på barns psykiska hälsa och lärande. Det säger förskolepsykolog Gunilla Niss och barn- och skolergonom Monica Wester, som nu skriver en rapport om arbetsmiljön för barn i förskolan, skolan och på fritids.

Stora barngrupper som vistas i allt mindre utrymmen och där rörelsefriheten blir allt mer begränsad. Höga ljud och dålig ventilation. Så ser vardagen ut för många förskolebarn i Sverige i dag, påpekar Gunilla Niss, som även är medförfattare till *Förskola för de allra minsta* (2010). Till sammans med Monica Wes-

ter arbetar hon nu intensivt med att samla fakta och forskning om arbetsmiljön för barn inom förskola, skola och på fritids. Materialet ska resultera i en rapport som vänder sig till föräldrar och beslutsfattare.

– Vi vill lyfta fram fysiska faktorerens betydelse för barns och ungas

Små barn har stort behov av att röra på sig. (Barnet på bilden har inget direkt samband med artikeln.)

flera faktorer som vi inom Psifos har att ta ställning till, som de stora barngrupperna till exempel. Vi vet att forskning om anknytning visar att små barn far illa i stora barngrupper, säger Anna Sandell.

CHRISTINE ANDERSSON HAR många tankar på hur uppdraget ska se ut, men först vill hon fråga medlemmarna vad de vill:

– Jag behöver veta hur de tänker så jag försöker få igång ett nätverk för att fånga in vilka frågor som vi ska prioritera. Jag arbetar själv som förskolepsykolog och brinner för de här frågorna, som ju har ignorerats under lång tid. Detta behöver vi göra något åt.

Enligt Christine Andersson, som har arbetat i Västerviks kommun i fem år, är det viktigaste uppdraget som förskolepsykolog att främja barns psykiska hälsa och allmänna utveckling samt att förebygga psykisk ohälsa.

Som nybliven ordförande och ny styrelsemedlem med ansvar

Christine Andersson

FOTO: MATT AS ANDERSSON

Estetiska ämnen glöms bort i förskolan

Matematik och naturorienterade ämnen har fått allt större plats i förskolan. Men musik är ett minst lika viktigt ämne, säger psykolog Bim Riddersporre.

Med musik kan broar byggas och gemenskap skapas – bortom språkets och kulturens gränser. Men inom förskolan prioriteras allt mer områden som matematik och naturorienterade ämnen framför de estetiska, säger Bim Riddersporre, som nu skrivit boken *Musikvetenskap för förskolan*:

– När vi besöker förskolor upplever vi att musik och andra estetiska ämnen riskerar att hamna i skymundan. Men man får inte tappa bort estetiska arbetsformer, som är så fantastiska

och som barnen behöver så väl.

Bim Riddersporre, som tillsammans med Barbro Bruce, också är aktuell med boken *Kärnämnen för förskolan. Nycklar till livslångt lärande*. Hon är även, tillsammans med Sven Persson, redaktör för *Utbildningsvetenskap för förskolan* (2010). I

den bästa av hennes världar önskar hon att böckerna ska läsas i "rätt ordning": Först den gröna, sedan den röda och därefter den lila.

KAJSA HEINEMANN

för förskolan i en nybildad styrelse står Anna Sandell och Christine Andersson inför flera utmaningar. Båda ser fram emot arbetet:

– Det är en utmaning för mig att vara ordförande, men det är också ett sätt att vara med och påverka det som handlar om mitt arbete. Jag arbetar i en liten kommun, och det är så himla lätt att allt bara rullar på och att man tappar bort sig i den pedagogiska världen. Att vara

ordförande gör att jag tvingas vässa till mig. Det ska bli jätteroligt, samtidigt som jag arbetar heltid och har fyra barn så det kommer att bli fullt upp, säger Anna Sandell.

FÖR MER INFORMATION om förskolenätverket inom Psifos, kontakta: christine.andersson@vastervik.se

KAJSA HEINEMANN

psykiska hälsa och lärande. I dag saknas fokus på barns behov av rörelse, liksom det saknas fokus på den fysiska arbetsmiljöns betydelse för barns psykiska hälsa och lärande, säger Gunilla Niss och fortsätter:

– DET FINNS REGELVERK för djur, men barn inom förskola omfattas inte av Arbetsmiljölagen. Det borde de göra. Eftersom ingen myndighet eller verk har samlat informationen, så gör vi det. Vi vill sätta press på beslutsfattarna och ge föräldrar goda argument för att kunna bevaka sina barns

behov och intressen.

Monica Wester håller med:
– Vi hör ofta personal säga: "Vi gör så gott vi kan efter de förutsättningar vi har". Men det räcker inte. Personalen måste få bättre förutsättningar, och eftersom ansvaret är politikernas måste vi se till att de får bättre underlag för att kunna fatta beslut som handlar om arbetsmiljön för barn. Barn måste få möjlighet att utvecklas fysiskt i en arbetsmiljö som är god.

BÅDA UNDERSTRYKER betydelsen av att det på förskolor måste finnas utrymmen, som lek- och rörelserum, där

»Det saknas fokus på barns behov av rörelse«

Gunilla Niss

barnen kan träna sin grovmotorik, där de får klättra, krypa, åla.

– Det är oerhört viktigt att skapa förutsättningar så att barnen kan träna sin grovmotorik. Missar man det i förskolan är det svårt att hämta in det senare i livet. Man pratar aldrig om fysisk självkänsla, men det borde man göra, säger Monica Wester.

Gunilla Niss:

– Jag är övertygad om att en del beteendestörningar hos barn härrör från bristen på god arbetsmiljö och brist på rörelse. Därför är det så viktigt att detta får högre prioritet. När barn rullar, kryper och ålar tränas inte bara kroppen, utan även deras hjärna. Hjärnhälvorna samarbetar vilket är oerhört viktigt för barns utveckling och lärande och påverkar mer än vi tror.

Rapporten planeras att vara färdig våren 2013.

KAJSA HEINEMANN

Stora Psykologpriset 2012 till: **Aniko Bartfai och neuropsykolog**

Aniko Bartfai är vinnare av Stora Psykologpriset 2012. Förutom äran fick hon ta emot 100 000 kronor vid utdelningen på Berns Salonger den 9 oktober.

– Det är hela det neuropsykologiska området som får priset. Jag ser det som ett verkligt erkännande, säger Aniko Bartfai.

Stora Psykologpriset delades i år ut för fjärde gången. Det är Pearson Assessment som instiftat priset i samarbete med Sveriges Psykologförbund. Tanken är att uppmärksamma psykologer som genom sitt arbete bidrar till att förbättra människors livskvalitet och utveckla mänskliga resurser.

Det var detta som förbundets ordförande och tillika juryordföranden Lars Ahlin tog fasta på vid överlämnandet av priset:

– Med sitt pionjärbete och långa engagemang för att etablera neuropsykologin i Sverige har Aniko Bartfai bidragit till att vi i dag bättre förstår hjärnans funktioner och dysfunktioner, sade Lars Ahlin och fortsatte:

– Hennes banbrytande behandlingsmetoder har hjälpt människor som drabbats av hjärnskador eller stroke till ett bättre liv. Genom sin gärning har hon fört in neuropsykologin i den akademiska undervisningen och byggt broar mellan olika yrkesgrupper i vården.

Innan dess hade de tre

Aniko Bartfai gratuleras av de två övriga som nominerats till priset, Kristina Hintze och Börje Suvinen.

finalisterna Kristin Hintze, psykolog och specialist i pedagogisk psykologi och Börje Suvinen, psykolog och psykoterapeut vid Affektiva mottagningen, Huddinge sjukhus samt Aniko Bartfai hållit varsin intressant miniföreläsning om sina respektive områden.

ANIKO BARTFAI ÄR pionjären inom svensk neuropsykologi. Hon har varit en av de drivande för att föra ut neuropsykologin i Sverige, bland annat genom arbetet i Sveriges Neuropsykologers Förening, där hon var dess

första ordförande.

Aniko Bartfai gratulerades av man och dotter på plats och förstås av alla kolleger och vänner som fyllde Berns. Även dagarna efter strömmar gratulationerna in, berättar hon när vi får en pratstund per telefon.

Stort grattis! Hur känns det i dag då?

– Det känns fortfarande varmt och skönt! Det droppar in grattis från när och fjärran via Facebook. Det är jättekul.

Hade du väntat dig att vinna?

– Det är svårt att svara

på, men jag tänkte i alla fall att jag inte ska ta ut något i förskott. Juryn har flera områden att beakta och kanske ville de prioritera ett annat område än neuropsykologin. Men det gick ju bra!

– Jag tycker hela neuropsykologin kommer i fokus genom priset. På det sättet var det ett erkännande av själva området.

Intresset för neuropsykologin har ökat enormt i Sverige under de senaste decennierna, berättar Aniko Bartfai:

– Intresset har ökat väldigt fort. Först bland oss som själva arbetar inom området,

ogin

sedan även bland de psykologer som inte jobbar med neuropsykologi. Som neuropsykolog möter man stor respekt i dag.

NÄR ANIKO BARTFAI disputerade 1983 var neuropsykologin ett smalt fält inom psykologin. Hon kom i kontakt med området som stipendiat i Kalifornien, och började senare arrangera seminarier om neuropsykologi för kolleger. 1989 bildades Sveriges Neuropsykologers Förening med Aniko i spetsen.

– 1970-talet var en tid då man inom psykologkretsar betonade de sociala faktorernas betydelse och man tog inte till sig ens den lilla kunskap som fanns om hjärnan. Hela hjärnforskningen exploderade under 80-talet och vi började förstå så mycket mer om hjärnan. Neuropsykologin växte inom den kunskapsbanken. Samtidigt kom olika vetenskapliga bevis för att tidigare antaganden om hjärnan var riktiga. Neuropsykologin utvecklades parallellt, berättar Aniko Bartfai.

Vad är du själv stoltast över?

– På något sätt så tycker jag att det är att jag startade föreningen. Den blev en hemvist för neuropsykologerna, den blev identitetsskapande och fungerar som en plattform.

Vad innebär ett sådant här pris personligt och yrkesmässigt?

– Rent personligt så kom timingen perfekt. Jag har varit borta under två år och skulle precis starta om och gå upp i arbetstid. Att få det här erkännandet av allt jobb jag har gjort är fantastiskt för mig personligen. Det känns som att det ger råg i ryggen och en bekräftelse på att jag är på rätt väg. Nu går jag upp till heltid igen och släpper inte engagemanget.

ANIKO BARTFAI ARBETAR för ökade möjligheter för psykologer att förena klinisk verksamhet med forskning.

– Det är fortfarande ganska begränsade möjligheter för oss psykologer att kunna göra det, om man ser det rent organisatoriskt. Men jag anser att det skulle kunna öka professionens tyngd ännu mer om man kunde förena en klinisk tjänst med forskning.

– De få tjänster som finns i dag är personligt inrättade. Att systematiskt ha forskningstid i tjänsten skulle vara bra både inom och utanför professionen. ✱

TEXT: **CARIN WALDENSTRÖM**
FOTO: **ULRICA ZWENGER**

JURYN BESTÅR AV:

Psykologerna Lars Ahlin (ordförande), Birgit Hansson och Örjan Salling, psykiater Ing-Marie Wieselgren och Pearsons representant Catharina Mabon Tomic.

STORA PSYKOLOGPRISET

Magnus Ström, PTP-psykolog hos Pearson, Emil Holmer, Linköping och Ida Hensler, Uppsala.

Efter prisutdelning var det dags för mingel. Vid buffén prisutdelaren socialminister Göran Hägglund.

»Som neuropsykolog möter man stor respekt i dag«
Aniko Bartfai

– Jätteroligt att Aniko Bartfai vann! sade vännerna Corinna Brazel, Kristina Marklund och Anna Backman.

Flera satsningar på suicidprevention

Varje år tar närmare 1 400 svenskar sina liv. För att förhindra självmord görs två suicidpreventiva satsningar: sajten Självmordsupplysningen och instruktörsutbildningen "Första hjälpen till psykisk hälsa".

På internationella suicidpreventionsdagen, den 10 september, hölls seminariet "Framtidsvisioner om självmordsprevention" arrangerat av NASP, Nationellt centrum för suicidforskning och prevention av psykisk ohälsa vid Karolinska institutet och Stockholms läns sjukvårdsområde. Britta Alin Åkerman, psykolog och professor i pedagogik vid NASP, presenterade instruktörsutbildningen MHFA, Mental Health First Aid, ett australiensiskt självmordsförebyggande utbildningsprogram, som på svenska heter "Första hjälpen till psykisk hälsa".

NASP har fått ett regeringsuppdrag att hålla i samt utvärdera utbildningen. Och Britta Alin Åkerman hoppas att projektet blir permanent, och berättar också att det finns planer på att göra kurser som vänder sig direkt till unga.

SJÄLVMORD GÅR ATT förebygga, konstaterade Carl von Essen, generalsekretären för *Psykisk Hälsa*,

»Självmord går att förebygga«

som presenterade det nya suicidpreventiva projektet på nätet: Självmordsupplysningen, dit människor som mår psykiskt dåligt och/eller har självmordstankar kan vända sig för att få stöd via mejl eller chatt.

På ett uppföljande seminarium som arrangerades 23 oktober i Stockholm

berättade Psykisk Hälsa att sajten tagits emot väl, samt att man når målgruppen unga människor. Antalet besökare på sajten var 13 800, antalet stödjande chattsamtal 325. Cirka 60 procent av de som hör av sig tar upp självmordstankar. Den yngsta personen var 12 år.

SJÄLVMORD ÄR DEN i Sverige vanligaste dödsorsaken bland män (25-64 år), och den näst vanligaste bland kvinnor (25-44 år), enligt Danuta Wasserman, professor i suicidologi, vid NASP, som presenterade senaste självmordsstatistiken. Enligt henne tog 1 387 svenskar sina liv 2011. Av dessa var 159 barn och unga vuxna (0-24 år). Och gruppen unga män mellan 25-44 år är den grupp

www.sjalvmordsupplysningen.se

som ökat mest de senaste åren. Danuta Wasserman:

– Det viktigaste för att förebygga självmord är den medmänskliga interaktionen och att man hamnar rätt inom vården.

För mer info om "Första hjälpen till psykisk hälsa": www.mhfa.se eller ki.se/nasp

Sajten Självmordsupplysningen: www.sjalvmordsupplysningen.se *

KAJSA HEINEMANN

[NYTT I TRYCK]

NÄR NÅGON TAR SITT LIV
TRAGEDIERNA VI KAN
FÖRHINDRA
Av Alfred Skogberg
Ordfront, 2012

* Myterna kring det omöjliga med att förebygga självmord är många och seglivade. I boken *När någon tar sitt liv* –

Självmord kan förhindras

Tragedierna vi kan förhindra visar frilansjournalisten Alfred Skogberg att inte minst mediernas rapportering av kända personers självmord kan förläda fler att betrakta självmord som en sista utväg. Alfred Skogberg har i denna första reportage- och debattbok om suicid intervjuat forskare, makthavare, poliser, efterlevande och mannen bakom *självmordsguiden.com*. Han har besökt skolor i Sverige och USA som arbetar metodiskt med elevernas psykiska hälsa, men också ett högstadium där ännu en 14-årig flicka tog sitt liv.

Medan trafiksäkerhets-

forskningen får 100-150 miljoner från staten satsas bara 3 miljoner kronor på forskning kring självmord, konstaterar Alfred Skogberg, och pekar på att det är fem gånger fler människor som tar sitt liv än de som dör i trafiken.

Alfred Skogberg har tidigare arbetat som journalist på bland annat TV4:s Kalla Fakta och som informatör på Läkare utan gränser. Han deltog på den Internationella suicidpreventionsdagen i Stockholm, arrangerad av Nationellt centrum för suicidforskning och prevention av psykisk ohälsa, där hans bok presenterades.

DEN SUICIDNÄRA PATIENTEN
VÄRERING OCH HANTERING
AV SUICIDRISK
AV Bo Runeson, Ellinor Salander
Renberg, Åsa Westrin och
Margda Waern
Studentlitteratur, 2012.

* Att bedöma suicidrisken samt stödja personer som över-

Regeringen föreslår ny tillsynsmyndighet

En ny myndighet – Inspektionen för vård och omsorg – får tillsynsansvar för all hälso- och sjukvård samt socialtjänst den 1 juli 2013. Men ansvaret för legitimationsfrågor ska även i fortsättningen ligga hos Socialstyrelsen. Det föreslår regeringen i en proposition. Psykologförbundet har inbjudits att lämna synpunkter på den nya myndighetens verksamhet.

Tillsynsuppgiften är i dag Socialstyrelsens enskilt största uppgift, omkring 500 personer är anställda enbart för detta uppdrag och omfattningen av tillsynsärenden växer hela tiden. Samtidigt ökar antalet icke avgjorda ärenden kraftigt år från år. I en rapport från Statskontoret våren 2012 pekade rapportförfattaren på flera brister i det nuvarande systemet, bland annat att det saknades uppföljningsrutiner och verktyg för ärendehantering som var anpassade till den stora volymen av ärenden.

Det är mot bakgrund av bland annat kritiken i Statskontorets rapport som regeringen nu i en proposi-

tion presenterar förslag till ny myndighet.

Den ska leda till snabbare åtgärder vid bristande kvalitet i verksamheter, oberoende om de drivs i kommunal eller enskild regi, och ökad patientsäkerhet.

MED EN EGEN myndighet för tillsynsansvar ökar också legitimiteten för uppdraget, anser regeringen, genom att det blir en tydlig åtskillnad mellan å ena sidan kunskapsutveckling, bidragsgivning och normering, å andra sidan tillsyn.

Den nya myndigheten ska dessutom ta emot anmälningar enligt Lex Sarah och Lex Maria, liksom under-

rättelserom vissa tvångsåtgärder inom psykiatrisk och rättspsykiatrisk vård. Även uppgifter som avser personakter och patientjournaler och som Socialstyrelsen för närvarande har, vilket gäller verksamheter i enskild regi och kan handla om beslut om utlämnande eller omhändertagande av sådana akter, ska enligt förslaget övertas av den nya myndigheten.

I slutet av november kommer Psykologförbundet att träffa Gunilla Hulth-Backlund, utredare av den nya myndighetens arbete och utsedd till dess generaldirektör då verksamheten startar 2013, och får då möjlighet att framföra synpunkter.

– För oss är det viktigt att den nya myndigheten säkerställer att den har personal med kompetens och erfarenhet av tillsyn av psykologisk verksamhet. Det saknas idag, säger förbundsjurist Camilla Damell, och fortsätter:

– En annan viktig fråga är

att få till stånd ett system för kunskapsåterföring. Det ska vara enkelt att ta del av tagna beslut, framför allt i principiellt viktiga tillsynsärenden.

FRÅGAN OM ANSVARET för yrkeslegitimationer tas upp i regeringen proposition. För att kunna bedöma en yrkesutövers kompetens och utfärda legitimationer för personal inom hälso- och sjukvården krävs en expertkunskap som personal vid Socialstyrelsen har, anser regeringen, och att det därför finns starka skäl för att inte bryta ut den delen av verksamheten ur Socialstyrelsen.

– Vi delar regeringens bedömning att legitimationsfrågor tills vidare bör ligga kvar hos den myndighet som har bäst kunskap för att hantera dessa, det vill säga Socialstyrelsen, säger Camilla Damell. ✨

PETER ÖRN

väger självmord är en oerhört svår och viktig uppgift.

Det är inte ovanligt att människor med personliga problem eller psykiska besvär har tankar om självmord.

Risken att ta sitt liv ökar för patienter inom psykiatri, konstaterar författarna till boken *Den suicidnära patienten*.

FÖRFATTARNA, som arbetar med inriktning mot suicidologi, vill med denna bok ge ökad kunskap om hur man bättre bedömer och hanterar suicidrisk. Här ges beskrivning av tillstånd som bidrar till ökad självmordsrisk, samt förslag på hur man initialt

hanterar denna risk. I boken behandlas även tvångs- och slutenvård, öppenvård och uppföljning, samt stöd till personal och närstående efter ett självmord.

BOKEN VÄNDER SIG till alla yrkesgrupper inom psykiatri och primärvård, men också till blivande läkare, sjuksköterskor, psykologer, kuratorer och specialister.

FOTO: KAREN SKOOG

Shervin Shahnnavaz på Slottet

Shervin Shahnnavaz, psykolog och doktorand vid Karolinska institutets institution för odontologi, tog emot ett diplom från drottning Silvia vid en ceremoni på slottet i oktober.

Shervin Shahnnavaz har fått ett forskningsbidrag från Majblommans riksförbund för sin forskning om KBT och internetbaserad KBT för barn och ungdomar i samband med tandvård. Han är även författare till boken *Tandvårdpsykologi*.

Lars Ahlin avgår vid nästa kongress

Under Rådskonferensen meddelade Psykologförbundets ordförande Lars Ahlin att han inte ställer upp för omval vid kongressen 2013.

– Jag är inne på mitt 16:e år som pendlare mellan Skåne och Stockholm och resandet har blivit allt tyngre, säger Lars Ahlin.

Lars Ahlins beslut har vuxit fram under lång tid. Men det var bara dagen före Rådskonferensen som styrelsen fick beskedet och valberedningen några dagar tidigare.

Lars Ahlin avgår vid kongressen i oktober nästa år, då har han suttit som ordförande i tio år.

– Det var för drygt ett år sedan som jag personligen och i dialog med nära och kära fattade beslutet, berättar Lars Ahlin. Då hade jag två år kvar på perioden och funderade på om jag skulle vilja fortsätta ytterligare en treårsperiod. Jag kom fram till detta beslut.

– Jag är angelägen om att valberedningen ges bästa möjliga förutsättningar att hitta en bra efterträdare. Ett år låter långt – men valberedningen ska lämna förslaget redan om nio månader. Det tar tid att hitta kandidater både till ordförandeposten och till styrelsen som helhet. Det är en process som bör komma igång. Jag har själv lett Akademikeralliansens valberedning i tre år och vet att det kan vara kärvt.

Det främsta skälet till att kliva av från ordförandeposten är pendlandet och resandet mellan hemmet i Lund

Lars Ahlin

FOTO: TOMAS SÖDERGREN

och arbetet i Stockholm.

– Jag fyller 60 år om några månader och känner ett allt större motstånd mot att packa resväskan och pendla. Nästa år har jag varit ordförande i tio år och det är en lång tid.

Vad vill du göra under ditt sista år som ordförande?

– Jag hoppas på ett genombrott i projektet om Specialistordningen så att vi får finansieringen säkrad och att vi får till en riktigt bra europeisk psykologikongress, ECP13, till sommaren i Stockholm. Jag ska ge järnet ännu ett år och driva på så

att psykolognyttan tydliggörs än mer och vi flyttar fram våra positioner ute i samhället. Närmast gäller att nystarta styrelsearbetet så att de nya ledamöterna kommer in i arbetet snabbt.

Tvekade du att gå ut med beslutet så långt i förväg?

– Nej, faktiskt inte. Jag har pratat med kolleger i Saco inför beslutet och det verkar som om alla är överens om att det är bättre att föra ut informationen i tillräckligt god tid. Det underlättar ett smidigt ledningsskifte i förbundet.

Hur bör din efterträdare vara?

– Det viktigaste är förstås kompetensen och förmågan att leda och utveckla en komplex organisation som Psykologförbundets. Sedan kan personen komma från vilket område av psykologin som helst. Men det bör förstås också vara en person med stort engagemang i de frågor som förbundet driver.

Vad vill du göra sedan?

– Jag har ett hyfsat CV och kommer så småningom starta eget för uppdrag inom ledar-

**»Ett år låter långt –
men valberedningen ska
lämna förslaget redan
om nio månader«**

skap och arbetsliv. Sedan blir jag mer och mer road av att njuta av naturupplevelser och tänker ta tid till egna privata projekt – till exempel filmning och fotografering.

– Det har varit tunga perioder och även sömnlösa nätter ibland, speciellt i början då det var turbulent i förbundet. Och man kan aldrig helt koppla bort rollen som ordförande. Det är något jag har fått lära mig leva med. Men sammantaget har glädjen och engagemanget helt dominerat ordförandeåren och uppdraget är utan tvekan mitt livs roligaste jobb. Det är extra stimulerande att få arbeta med en yrkesgrupp som är så på offensiven som psykologerna är. ☀

CARIN WALDENSTRÖM

Anders Wahlberg ny 1:e vice ordförande

– Det här är mitt förbund, jag brinner för att driva frågorna, säger Anders Wahlberg, som valdes till ny 1:e vice ordförande på Rådskonferensen.

Valet av Anders Wahlberg till 1:e vice ordförande i Psykologförbundet är ett fyllnadsval efter Helén Antonson som avgått ur styrelsen.

Anders Wahlberg har haft många roller och positioner i förbundet – allt från studeranderepresentant till 2:e vice ordförande och har även arbetat på kansliet som kanslisamordnare och nu alltså 1:e vice ordförande.

Han är till vardags organisationspsykolog och företagare med inriktning mot arbetspsykologi, arbetsmiljö och ledarskap, och arbetar med allt från offentlig sektor till privata företag.

När bestämde du dig för att tacka ja?

– Jag bestämde mig sent i processen. Det fanns en viss tvekan hos mig. Jag hade tidigare fått frågan och i

princip tycker jag att när valberedningen kallar, då ställer man upp om det finns tid och utrymme. Men jag funderade på om jag skulle hinna med uppdraget eller inte.

– Och jag funderade också över könsfördelningen – presidiet består nu bara av män. Samtidigt är över 70 procent av medlemmarna kvinnor. Det är klart att det inte är bra på sikt att ha det så. Men positivt är att det kom in fyra kvinnor i styrelsen nu, så då är kvinnorna i majoritet i styrelsen som helhet. Jag tycker också att jag utifrån mitt jobb som organisationspsykolog kan tillföra mycket.

Förbundets och medlemmarnas frågor är hjärtefrågor för mig och detta ger mig ännu större möjlighet att påverka i frågorna, främst utåt mot samhället, berättar Anders Wahlberg.

Anders Wahlberg

Vad bör då styrelsen fokusera på fram till kongressen?

– De frågor som är i fokus är att få en bra extern finansiering av Specialistordningen och en bra organisation av förbundet, där medlemmarna så långt ut i organisationen som möjligt känner stöd och delaktighet.

Lars Ahlin meddelade att han inte ställer upp till omval. Kommentar till det?

– Jag tycker att Lars har gjort ett kanonjobb! Men som ordförande i ett förbund krävs engagemang och drivkraft och han har pendlat mellan Lund och Stockholm i många år. Om man känner att det börjar svaja är det ett klokt beslut att avgå. Och efter nio-tio år som heltidsordförande är det risk för

att man tappar kontakten med psykologin och arbetet som psykolog. Det är viktigt att hålla den kontakten, inte minst för en själv.

– Det är också en process för valberedningen att hitta en efterträdare på ordförandeposten och det är bra att de har tid på sig. Det blir alltid spekulationer under ett kongressår om den sittande ordföranden ska ställa upp för omval eller inte och nu slipper vi det.

Det har diskuterats att i framtiden kanske ha en ordförande på halvtid. Hur ser du på det?

– Ja det är en möjlighet, då kan ordföranden samtidigt vara yrkesverksam som psykolog. Samtidigt finns det hur mycket som helst att göra som ordförande.

Skulle du vara intresserad om du får frågan?

– Det vill jag inte kommentera i dagsläget. ☀

CARIN WALDENSTRÖM

Nya ledamöter i Förbundsstyrelsen

Psykologförbundets styrelse har fått fyra nya ledamöter samt en ny 1:e vice ordförande. Valberedningens förslag till fyllnadsval godkändes under Rådskonferensen och de nya ledamöternas mandatperiod sträcker sig fram till nästa kongress som är om ett år.

ULRIKA SHARIFI, ordförande i Psykologförening LiV (landstingen i Värmland), är ny ledamot:

– För mig handlar det om att få driva de frågor som även är viktiga på lokalt plan,

det vill säga att få psykologer att känna sig mer delaktiga och få ökat inflytande i verksamheten. Inte minst organisationsfrågan, som just nu är en stor fråga för förbundets centralt, handlar om just det.

Ny i FS: Ulrika Sharifi

– Jag har tidigare fått frågan om att ingå i styrel-

sen, men det fungerade inte då med tanke på mitt arbete och annat. Nu tvekade jag inte att säga ja, det känns som det händer mycket på central nivå just nu och det ska bli spännande att få bidra i det arbetet.

MARIA NERMARK, ordförande i Region Skånes psykologförening, är ny ledamot.

– Jag tror att mina erfarenheter från det lokala fackliga arbetet kan tillföra en hel del

FOTO: PETER ÖRN

Maria Nermark

Gunilla Petersson-Bergström

FOTO: ULRICA ZWENGER

Emmelie Carlsson

FOTO: MAGNUS GOTANDER

Fredrik Wagnström

➤ i arbetet som ledamot i förbundets styrelse. Dessutom har jag en mycket varierande bakgrund som psykolog, med arbete inom psykiatri, chefsuppdrag, vårdstrateg, etc.

– Att det bara handlar om en mandatperiod på ett år behöver inte vara något negativt, kanske tvärtom. Jag kunde tacka ja med kort varsel, och jag får en möjlighet att se hur mycket uppdraget ger mig och andra får möjlighet att se om jag kanske är intressant att väljas om vid kommande kongress.

GUNILLA PETERSSON-BERGSTRÖM, ordförande i psykologföreningen Västra Götalandsregionen, är ny ledamot.

– Efter många års fackligt arbete i Västra Götaland har jag fått en stor erfarenhet av

strategiskt tänkande som jag kan använda när vi arbetar med frågor i Förbundsstyrelsen. Bland de viktigaste frågorna för FS är att fortsätta arbetet med att synliggöra psykologers kunskap, inte minst vad de kan bidra med i chefsrollen.

– Personligen tycker jag arbetet i FS borde präglas av mer öppenhet. I Västra Götaland har vi öppna styrelsemöten för att de medlemmar som vill ska få bättre insyn i vårt arbete men också för att stimulera andra till fackligt arbete.

EMMELIE CARLSSON, psykologstudent och ordförande i Studeranderådet, är ny studerandeledamot i FS:

Som ny studeranderepresentant i FS, hur ser du på ditt uppdrag?

– Jag ser det som en viktigt

och nödvändig länk mellan förbundet som organisation och studentmedlemmarnas intressen. Inte minst för att Studeranderådet ska fungera så bra som möjligt.

Vilka frågor är särskilt viktiga för studenterna att driva i styrelsen?

– Allt som rör studenter och den nya generationens psykologer. Framför allt vill vi i Studeranderådet att studenterna och de yngre psykologerna ska bli accepterade som aktörer och inte bara passiva amatörer i förbundet. Förhoppningsvis kan vi till och med synliggöra den resurs som denna medlemsgrupp kan vara när det gäller att forma vår profession i ett samhälle stadd i snabb förändring. ☀

PETER ÖRN

Fredrik Wagnström avgår

Fredrik Wagnström, i dag verksam som psykolog vid Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska avdelning i Göteborg och med lång erfarenhet av fackligt arbete, har avgått som ledamot i Förbundsstyrelsen på grund av att uppdraget inte längre går att kombinera med övriga åtaganden.

– Det var ett mycket motvilligt beslut att avgå, det är högt i tak i förbundsstyrelsearbetet och jag tycker att jag har kunnat påverka arbetet genom att driva de frågor som jag själv upplevt angelägna. Det handlar bland annat om utvecklingen av organisationen och Specialistordningen. Styrelsearbetet har gett mig värdefulla kunskaper hur frågor processas, på vilka nivåer de hanteras och liknande, kunskaper som fler psykologer borde ha.

"Jag fortsätter arbeta för psykologerna"

Helén Antonson avgick som 1:e vice ordförande i styrelsen redan i maj.

– Arbetet i styrelsen går inte ihop med min roll som verksamhetschef i Västra Götaland, säger hon.

– Jag kommer att sakna detta fantastiskt roliga arbete. Jag kommer alltid att driva

psykologfrågor på något sätt, frågor som jag brinner för!

Helén Antonson har varit aktiv på många poster i förbundet och valdes in i FS 2001. Förutom posten som 1:e vice ordförande har Helén Antonson även varit styrelseledamot i förbundets olika bolag.

– Det har varit roliga år,

med intellektuell stimulans och mycket bra arbete som genomförts. Det jag bland annat bidragit med är arbetet med opinionsbildning och politikerkontakter centralt och lokalt.

Helén Antonson anser att arbetet i styrelsen kan förbättras i många delar.

– Arbetet har inte alltid

FOTO: TOMAS SÖDERGREN

Helén Antonson

varit effektivt och professionellt. Min roll som 1:e vice ordförande har under senare år marginaliserats. När ordföranden inte varit tillgänglig av olika skäl har han hänvisat till kansliet i stället för mig. Kanslipersonal har således utfört styrelsearbete.

HELÉN ANTONSON efterlyser också mer egen tid för styrelsen.

– Styrelsen borde ha mer egen tid. Det är A och O för att kunna känna att man verkligen har pratat igenom frågorna innan beslut fattas. Dessa samtal bör då ske enbart i styrelsen.

Vilka beslut tänker du på?

– Till exempel att gå igenom ekonomin ordentligt, hur vi vill arbeta, hur vi tänker framåt. Det vore bra

om man i framtiden kan lyfta in våra fackliga erfarenheter mer i styrelsearbetet.

SAMTIDIGT ANSER Helén Antonson att de framgångar som Psykologförbundet haft under många år till stor del är Lars Ahlins förtjänst.

– Jag är nöjd med tydligheten utåt och att Lars Ahlin kopplat ihop nytta och ekonomi med psykologi.

– Samtidigt tycker jag förbundet blivit lite ”gubbigt” med män på alla viktiga positioner. Förbundets högsta ledning är numera män – och män väljer män. Men visst måste det finnas många duktiga kompetenta kvinnor i ett kvinnodominerat förbund att ta vara på. 🌟

CARIN WALDENSTRÖM

FOTO: CARIN WALDENSTRÖM

– Vårt fokus då vi ser till innehållet i specialistutbildningen måste vara behoven ute i verksamheterna, sa Kerstin Twedmark.

Förslag på ny organisation för specialistutbildningen

Ett förslag på hur specialistutbildningen kan organiseras presenterades vid Rådskonferensen. En tydlig struktur på utbildningen och en trovärdig organisationsmodell ökar möjligheten att få offentlig finansiering, vilket även skulle stärka psykologernas ställning.

Det finns tecken på att psykologernas specialistutbildning på sikt kan komma att få offentlig finansiering. Det har framkommit då ansvariga för Psykologförbundets specialistprojekt uppvaktat utbildningsdepartementet och socialdepartementet. Men för att det ska bli verklighet krävs en struktur på utbildningen och en organisation som uppfattas som trovärdig, förklarade Kerstin Twedmark, ledamot i Förbundsstyrelsen och som tillsammans med Maria Lindhe, professionsansvarig på Psykologförbundet, presenterade specialistprojektets arbete under Rådskonferensen.

– Vårt fokus då vi ser till innehållet i specialistutbildningen måste vara behoven ute i verksamheterna, det är en strategi som man lyckades nå framgång med i Norge och som vi har tagit till oss i vårt arbete. Att inta en ”offerposition” fungerar inte, sa Kerstin Twedmark.

DET STORA INTRESSET i dag för specialistutbildningen kräver redan i sig en översyn av organisationen. Antalet ansökningar har mellan 2007-2012 stigit från 56 till omkring 300. Under 2013 ökar antalet professionskurser från fem till sju, och dessutom finns ett stort intresse för att erbjuda nya kurser inom specialist-

Kommentar från Lars Ahlin:

– Helén Antonson har under senaste mandatperioden varit mycket upptagen och jag har faktiskt oftast fått be andre vice ordföranden att ersätta mig. Men det är alltid svårt att med kort varsel få vice ordförande som bor utanför Stockholmsområdet att ersätta mig och därför har jag, i likhet med mina ordförandekolleger inom Saco, ibland fått ta hjälp av kansliet så att vi inte missar viktiga tillfällen till närvaro och påverkan i våra frågor.

Om mötesformerna för styrelsen säger Lars Ahlin:

– Jag kan till viss del hålla med om att FS behöver mer mötestid. Vi har därför sedan några år infört egen tid utan kanslimedverkan

på förmiddagen den första sammanträdesdagen. En något mindre styrelse skulle också enligt min mening underlätta och effektivisera. Vi föreslog detta till kongressen 2010 och majoriteteten röstade för detta. Förslaget krävde dock två tredjedels så kallad kvalificerad majoritet och förslaget föll.

– Att tydliggöra vice ordförandens funktioner behöver göras och är något vi jobbar med inom ramen för organisationsutredningen. Och gubbighet, jo kanske, men exempelvis är såväl förhandlingschefen som chefredaktören kvinnor. Och visst kommer fler kompetenta kvinnor att ta ledningspositioner i framtiden, det är jag övertygad om.

CARIN WALDENSTRÖM

ordningen, framför allt inom området klinisk psykologi. Verksamheten sväller och en enkätundersökning 2011 visade att nuvarande organisation skapar missnöje på flera punkter. Det handlar bland annat om bristen på kurser, en dålig struktur på utbildningen, svårigheter att få kontakt med utskotten, etc.

– Vi ser inte minst ett enormt stort behov av en stärkt studievägledning, det handlar ju till stor del om att sätta ihop sin egen utbildning utifrån de kurser som finns. Vi behöver också ersätta det administrativa systemet och har därför begärt in en offert för det, sa Maria Lindhe.

ENLIGT ETT kongressbeslut ska det kliniska området, bland annat inom psykiatri, prioriteras i översynen av specialistutbildningen. I dag finns ingen psykiatriinriktning i specialistordningen, men projektgruppen för specialistutbildningens översyn tror att det är just inom psykiatri som specialistordningen i första hand har möjlighet att få offentlig finansiering.

– Lyckas vi få en offentlig finansiering inom det området kommer det att gynna alla på sikt, trodde Maria Lindhe.

Den nuvarande indelningen i klinisk psykologi, arbetslivets psykologi samt pedagogisk psykologi väckte frågor bland Rådskonferensens delegater. Kerstin Johansson, ordförande i Mödra- och barnhälsovårdspsykologernas förening, ansåg att klinisk psykologi är det område som är lättast att argumentera för inför arbetsgivaren, men att pedagogisk psykologi låg mer nära hennes egen verksamhet.

– Hur ska jag få en arbetsgivare att förstå att jag behöver utbilda mig i pedagogisk psykologi? Den nuvarande ordningen är inrättad för de stora grupperna och det finns många som jag själv som inte passar in i den ordningen, sa Kerstin Johansson.

Ali Sarkohi, delegat från Östergötland, ansåg att en eventuell specialistutbildning i klinisk psykologi med inriktning mot psykiatri till viss del borde ha ett medicinskt och biologiskt innehåll. Kerstin Twedmark underströk att det fortfarande är allt för tidigt att diskutera själva innehållet i utbildningarna, och Maria Lindhe återkom till vikten av att specialistutbildningen utgår från behoven i verksamheterna.

– Det behövs psykologer

med djupare kunskap om psykologisk behandling, men även i till exempel diagnostik och kompetens i att leda och utveckla verksamheter, sa Maria Lindhe.

DEN ORGANISATION SOM i dag administrerar specialistutbildningarna har funnits sedan 1992, och nu finns förslag på hur en helt ny organisation skulle kunna se ut. I det finns en väl tilltagen utbildningsavdelning på förbundskansliet, med en studierektor som ytterst ansvarig för att samordna alla aktörer. I organisationen ska det även finnas företrädare för avnämare, universitet och andra kursgivare. Förslaget innehåller dessutom en auktorisationskommitté och en överklagarinstans. Som modell för förslaget finns det norska systemet, där brukarna har stor delaktighet i organisationen för psykologernas specialistutbildning.

– Det skulle även kunna finnas en webb-plattform med vissa utbildningsmoment. IHPU kommer att finnas kvar och ha ansvar för de obligatoriska momenten i specialistutbildningen, sa Maria Lindhe, och fortsatte:

– Men med en så stor utbyggnad av utbildningsavdelningen måste det till extern finansiering.

I december ska projektgruppen för specialistprojektet, Kerstin Twedmark, Maria Lindhe samt Håkan Nyman som är ordförande i Specialistrådet, presentera förslag på mål- och kompetensbeskrivningar inom ramen för specialistutbildningen för Psykologförbundets styrelse. *

PETER ÖRN

Förslag till

Rådskonferensens delegater var i stort positiva till styrelsens förslag till ny organisation för Psykologförbundet.

Men Julia Stenberg från FS var noga med att påpeka att förslaget är långt ifrån klart.

– Vi vill ha synpunkter, ingenting är beslutat ännu, sa hon.

Det förslag som lades fram för Rådskonferensen hade flera nyheter. En sådan är att presidiet föreslås ta hand om de centrala områdena – de båda vice ordförandena ska få ansvar för frågor om förhandling och avtal, respektive professionsfrågor.

– Med en ansvarig i presidiet för villkorsfrågor och en för professionsfrågor så ökar förutsättningarna för att båda frågorna drivs och att det finns naturliga kontaktpersoner i FS för både föreningar och kansli, sa Julia Stenberg.

Detta var något som Rådskonferensen ställde sig positiv till.

När det gäller den lokala fackliga organisationen som finns i dag har det visat sig vara svårt att få den att fungera för vissa grupper. Det gäller psykologer som arbetar i mindre kommuner och privat anställda psykologer, berättade Julia Stenberg.

För psykologer anställda i små kommuner föreslår styrelsen en lösning som går ut på att ekonomiskt samsas om en förtroendevald i flera kommuner. Det innebär att arbetsgivaren till en förtroendevald kan träffa överenskommelse med andra kommuner om att

Specialistfrågan väckte debatt under Rådskonferensen.

nytt företagarråd

FOTO: CARIN WALDENSTRÖM

Birgit Hansson, Kristina Pollack och Ann-Sophie Hansson-Pourtaheri.

de ska betala ersättning för den del av ledigheten som faller på dem när den förtroendevalda har ett verksamhetsområde även utanför den egna arbetsgivaren.

STYRELSEN ANSER ATT det måste finnas ett regionalt kommunnätverk på länsnivå som kan ta tillvara både professionsfrågor och förhandlingsfrågor.

– På så sätt kan man öka kompetensen hos ett antal förhandlare och förbättra möjligheterna för psykologer i små kommuner. Det regionala kommunnätverket ska ha en kontaktperson som håller ihop nätverket och som ingår i ett regionalt presidium. För att skapa nätverken så kommer kansliet att hjälpa till vid förhandlingar med arbetsgivaren och i kontakten med medlemmarna i kommunerna.

För att förbättra den lokala professionsorganisationen föreslår styrelsen att kontaktpersonen för kommunnätverket och ordförande för landstingsföreningen tillsammans utgör ett regio-

nalt presidium, som bland annat ska ha till uppgift att sammankalla alla medlemmar i regionen.

– De statliga psykologföreningarna och dess koppling till Saco ser vi som så bra det kan bli utifrån förutsättningarna och ser ingen orsak till att förändra på annat sätt än att de statligt anställda psykologerna får en möjlighet att träffa kolleger från andra områden.

YRKESFÖRENINGARNAS roll och mandat i förbundet behöver bli tydligare, sa Julia Stenberg.

– Yrkesföreningarna är oerhört viktiga när det gäller psykologidentiteten för många medlemmar. Yrkesföreningarna är också viktiga för förbundet när det gäller expertkunskap på sina specifika områden. Ett första steg för att kunna få en närmare tillhörighet för yrkesföreningarna är att de om förslaget går igenom kommer att ha en tydligare koppling till den vice ordförande som har ansvar för professionsfrågor.

Styrelsen föreslår också

att yrkesföreningarna byter namn till sektioner.

– Anledningen är att det finns föreningar som både representerar åldersgrupper och specialområden. De skulle då kallas Sektionen för psykologer inom skola och förskola, Sektionen för psykologer som arbetar med KBT etc.

DET VISADE SIG dock att Rådskonferensens delegater inte uppskattade tanken på ett namnbyte:

– Vi tycker inte namnbytet från yrkesföreningar till sektioner löser problemen, sa Anne-Sophie Hansson-Pourtaheri från Föreningen för forensiska psykologer.

– Om verksamheten inte passar som yrkesförening kan man samlas i ett nätverk stället.

En stor grupp av förbundets medlemmar är privata företagare på hel- eller deltid. Tidigare fanns en styrelse för psykologföretagarna där man kunde diskutera företagarråd. I dag

finns inte det bolaget kvar.

– Utifrån det så bör man införa ett företagarråd som kan stödja kansli och FS i företagarråd. Det är viktigt att i den totala organisationsöversynen hitta former för ett tydligare stöd till företagarna från kansliet, sa Julia Stenberg.

Efter Julia Stenbergs genomgång diskuterades förslaget i smågrupper. De synpunkter som lämnades vid redovisningarna kan sammanfattas i att många stödde tanken på att skapa mötesplatser och att framför allt anställda i små kommuner och privat anställda behövde känna tillhörighet.

Däremot fick förslaget om namnbyte från yrkesföreningar till sektionen inte något stöd.

Tanken på ett företagarråd föll i god jord.

En synpunkt som återkom var att man inte bör förkasta den gamla modellen med kretsar utan att först titta på vad som fungerade bra i modellen.

Styrelsen fortsätter nu arbetet som ska resultera i en proposition till kongressen. ✨

CARIN WALDENSTRÖM

Ny ordförande i Vetenskapliga rådet

Vid Rådskonferensen valdes Lennart Melin, professor i klinisk psykologi vid Uppsala universitet, till ny ordförande i Vetenskapliga rådet

Lennart Melin

efter professor Jan Forslin. Till ny ledamot efter Lennart Melin valdes Magnus Sverke, professor i arbetspsykologi vid Stockholms universitet.

Magnus Sverke

FOTO: CARIN WALDENSTRÖM

FOTO: STOCKHOLMS UNIVERSITET

Har jag rätt att få ett anställningskontrakt?

Fråga: Hej! Jag började min anställning för snart två månader sedan och har fortfarande inte fått något skriftligt anställningskontrakt av arbetsgivaren. Får man göra på det sättet?

Svar: Ett anställningsavtal får sitt innehåll från många olika rättskällor såsom lagar, kollektivavtal, personliga avtalsvillkor och sedvanan på arbetsplatsen.

Arbetsgivaren har enligt LAS en informationsskyldighet rörande anställningsvillkoren gentemot arbetstagaren. Denna skyldighet kommer till uttryck i LAS

6 c § och bestämmelsen infördes med anledning av ett EU-direktiv, det så kallade upplysningsdirektivet (91/533/EEG).

LAS 6 c § anger att arbetsgivaren är skyldig att informera arbetstagaren skriftligt om anställningsvillkoren. Detta innebär i och för sig inte att du har rätt till ett skriftligt anställningskontrakt, men du har rätt att få skriftlig information om bland annat arbetsgivaren, arbetsuppgifter, anställningsform, eventuellt kollektivavtal med mera. Vanligtvis fullgör arbetsgivaren sin informationsskyldighet genom

att teckna ett välformulerat skriftligt anställningsavtal med arbetstagaren. Ett anställningsavtal bekräftar även på ett praktiskt sätt vad ni faktiskt har kommit överens om.

ALLA ARBETSTAGARE som anställs minst tre veckor har, enligt LAS 6 c §, rätt till skriftlig information om vissa grundläggande anställningsvillkor. Denna information ska arbetstagaren få senast en månad efter det att arbetstagaren har börjat arbeta. Utöver detta ska arbetsgivaren även informera arbetstagaren om

FOTO: ULR CA ZWENGER

Carl-Axel Holmberg

andra anställningsvillkor av väsentlig karaktär.

Jag föreslår att du omgående upplyser arbetsgivaren om dess skyldigheter enligt ovan och dessutom ser till att få ett anställningskontrakt undertecknat. 🌟

CARL-AXEL HOLMBERG
Ombudsman och jurist

Nytt från SR

Har du frågor till Studeranderådet?
Mejla: tidningen@psykologforbundet.se

Hur engagerar jag mig i SR?

Fråga: Jag tycker att SR verkar väldigt intressant och skulle gärna engagera mig på något sätt. Men vad gör ni egentligen mer specifikt och vad finns det för sätt att vara med och engagera sig på?

LISA I LUND

Svar:

Vad kul att du är nyfiken och vill engagera dig! Studeranderådet, SR, representerar studenterna i Psykologförbundets organisation. Rådet sammanträder fysiskt fyra helger per år i Stockholm i förbunds kansliets lokaler och består av två ordinarie ledamöter och två suppleanter från varje lärosäte. Normalt sett innehar man i dag sin post som representant under ett kalenderår.

Vad vi gör är att vi jobbar med att tillvarata studenternas intressen inom förbundet, men framför allt använder vi möjligheten att jobba med olika professionsfrågor som vi tycker är viktiga och intressanta. I år har det till exempel tillkommit en hbtq-grupp som bland annat såg till att förbundet representerades i Prideparaden i Stockholm. Ett annat exempel är att vi har haft en grupp som tagit fram riktlinjer för hur psykologassistent-tjänster (PA) kan och bör utformas för studenter som jobbar inom vården efter sin praktik, men innan examen.

SR har också lokalföreningar (RFS) ute på lärosätena som hjälper till att anordna

professionsdagar (bland annat den enda information som ges om PTP), artikel-skrivarkurser (för att kunna skriva för *Psykologiguiden*) och löneförhandlingskurser för våra medlemmar.

OM DU VILL ENGAGERA dig i något av allt detta finns det flera sätt att gå till väga på. Det roligaste sättet är förstås att försöka bli vald till representant för sitt lärosäte så att man får möjlighet att vara med i Stockholm och nätverka och arbeta med sina hjärtefrågor. Eftersom det blir val snart inför nästa års studeranderåd så ligger det perfekt i tid att ta kontakt med dina lokala representanter och nominera dig

FOTO: ULR CA ZWENGER

Emmelie Carlsson

själv redan nu. Du kan också anmäla intresse för att vara med i din lokala RFS-förening om du hellre vill engagera dig lokalt eller bara vill få bättre inblick i vad arbetet innebär.

Har du några som helst fler frågor kring detta så kontakta mig eller min kollega Haydar Hussein, vi berättar mer än gärna om arbetet i Studeranderådet! 🌟

EMMELIE CARLSSON,
Ordförande Studeranderådet

Våga tänka och göra annorlunda

Aret var 2008. Det är inte så fasligt länge sedan, men tillräckligt för att lite nostalgiskt kunna se i backspegeln. Vi var en klass psykologstudenter på Linköpings universitet som hade fått en vanlig kursuppgift. Uppgiften bestod i att ordna en liten konferens med föreläsningar, för de andra psykologstudenterna i Linköping. Jag minns inte helt hur det gick till, men någon kläckte frågan: "Varför tänker vi inte större? Varför gör vi inte en konferens för alla psykologstudenter i Sverige?"

Efter viss diskussion, var vi någorlunda överens. Vi delade in oss i ansvarsgrupper och påbörjade arbetet. Vi bokade större lokal, letade sponsorer, fiskade efter föreläsare och köpte konferenspåsar. Det kändes stundom osäkert och pirrigt. Kommer vi ro detta i land? Men när anmälningarna ramlade in och vi passerade både 100- och 200-strecket kändes det fantastiskt. Psykologstudent08 blev början på något vi inte hade föreställt oss. Året efter arrangerades Psykologstudent i Uppsala, kommande åren i Göteborg, Lund och Umeå. Konferensen för Sveriges psykologstudenter har blivit ett återkommande event och allt detta för att någon tänkte annorlunda.

FÖR MIG ÄR DETTA vad entreprenörskap i grund och botten handlar om; att våga tänka och göra annorlunda. Jag inspireras starkt av ett par amerikanska vänner jag har, som verkligen har haft modet att göra något helt annorlunda utan att med säkerhet veta hur det ska gå. För sju år sedan sålde de allt de ägde, flög över till Europa, köpte en husbil och har sedan dess tillsammans med sin dotter, rest runt i världen och besökt 44 länder på fem kontinenter. Inte bara i deras husbil, kanske bör tilläggas. (Nyfiken på hur de gör? Läs mer på: www.soultravelers3.com).

När mina barn började skolan för några år sedan, fick jag ta del av de nyckelområden som det bestämts att skolan skulle fokusera på för ökad framgång. Bredvid "matematiskt tänkande" och "språkutveckling", stod "kreativ företagsamhet". Jag minns att jag log lite snett och undrade vad poängen var med detta. Ska barnen i lågstadiet starta egna företag? Har det inte gått lite väl långt? Men jag insåg sedan och alltmer nu, att det inte handlar om det, utan främst om att bryta mönster, riva murar

"Psykologstudent08 blev början på något vi inte hade föreställt oss"

och våga prova sina idéer i verkligheten – och vilken värdefull kunskap är inte det, oavsett om man vill starta företag eller inte?

JAG HAR SJÄLV GÅTT med ett litet frö i form av en idé inom mig. En idé som tagit avstamp både i psykologyrket och i min tidigare yrkeserfarenhet inom

IT-branschen. Men jag har hållit mina tankar för mig själv, inte vågat ta något steg, och kanske inte riktigt trott att jag skulle fixa det. Entreprenörer är väl sådana där supermänniskor, med åtta armar och outtömlig energi? Till slut tog jag modet och ringde upp Innovationsslussen i mitt landsting. Det telefonsamtalet blev början på något nytt. Med deras vägledning är jag nu flera steg närmare att förverkliga min idé, som förhoppningsvis kommer att underlätta för behandlare inom barn- och ungdomspsykiatri när de vill ge ett bättre stöd till föräldrar efter en ADHD-diagnos.

Jag är oerhört glad över att jag till slut vågade testa min idé mot andra personer, och oavsett vad som händer så behöver jag aldrig ångra att jag inte försökte. ✨

JESSICA LARSSON
psykolog

Fuskaren som försvann är en humoristisk, lätt absurd och vemodig berättelse med tragikomiska förvecklingar. En skildring av en terapeuts liv både i och utanför terapirummet. Per Naroskin, som själv är psykoterapeut, gör detta med stor insikt, humor och dramatisk skruv.

Finns i bokhandeln och på nätet.

NORSTEDTS

Ny metod att avslöja skönsmålar vid personlighetstestning

Hur hanterar man att människor inte är uppriktiga vid testning och gärna skönsmålar? En vanlig metod för att komma tillrätta med problemet är att använda jämförande, eller ipsativa, svarsformat.

Men det finns bättre metoder, skriver professor Lennart Sjöberg, som konstruerat en egen skala som inte så lätt kan genomskådas.

Skönsmålning är ett stort problem vid användning av personlighetstest i självrapportformat. Ett vanligt sätt att försöka lösa detta problem är att använda jämförande, eller ipsativa, svarsformat. Den ansatsen har många nackdelar. Den medför besvärliga psykometriska problem, och upplevs negativt av de testade. Ipsativa format bygger på jämförelser inom individer och kan logiskt sett inte användas för jämförelser mellan individer, något som gör dem i princip oanvändbara vid urval.

Forskning visar dessutom att ipsativa format inte lyckas eliminera effekterna av skönsmålning. Det kan man emellertid göra till åtminstone 90 procent med ett normativt svarsformat och användning av särskilda skalor för att mäta social önskvärdhet. Dessa skalor används sedan i statistiska modeller för korrektion. Eftersom kvinnor och invandrare skönsmålar mindre än andra grupper missgynnas de om man inte korregerar.

Många test som används i arbetslivet syftar till att mäta personligheten med uppgifter av självrapporttyp. Så här kan en typisk uppgift se ut:

Jag går gärna på fester

Håller absolut med / Håller med / Tveksam / Håller inte med / Håller absolut inte med

Detta är ett normativt format (Likert-

Professor Lennart Sjöberg.

format). Formatet är lätt att handskas med i praktiskt arbete med att konstruera och använda test. Den statistiska analysen är rättfram. Vi sätter helt enkelt siffrorna 1-5 på svarsalternativen och behandlar dem som om de vore mått på en intervallskala. Åtskillig forskning ger stöd för ett sådant sätt att arbeta (Sjöberg, 2006). Men hur är det med social önskvärdhet? Det är lätt att genomskåda en del uppgifter av den här typen. Betrakta denna:

Jag blir nervös när jag ska tala inför en grupp

Vem vill medge det i en anställnings-

situation? Det finns åtskilliga bevis för att många människor inte är helt uppriktiga när de svarar på ett test, om resultatet kan bli viktigt för dem: att få ett jobb, komma in på en utbildning och dylikt. Detta är ett kärnproblem i personlighetstestning, ofta kallat "faking" (Griffith & Peterson, 2006). Hur ska man hantera den problematiken?

Det finns två sätt:

1. Gör en separat mätning av tendensen att svara socialt önskvärt, till exempel med Crowne-Marlowe skalor (Crowne & Marlowe, 1960) och korrigera sedan data utifrån resultat med sådana skalor.

2. Gå över till ett format där de testade gör jämförande bedömningar, ett så kallat ipsativt format.

Jag ska nu diskutera dessa två angreppssätt.

Korrektion av normativa testdata som lösning av problemet

Att mäta separat, med en eller flera skalor, den tendens de svarande har att vara taktiska i sina svar har visat sig fungera bra. Man kan korrigera bort effekterna av skönsmålningen, som ju kan ha stora effekter i enskilda fall.

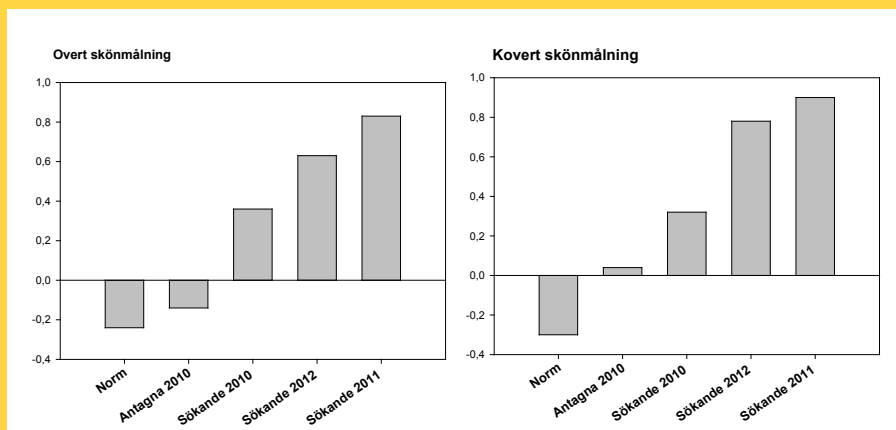
I vår forskning om sökande till officersutbildning vid Försvarshögskolan har vi haft tillfälle att studera olika grupper i varierande grad av "skarpt läge" (Sjöberg & Wolgers, in press). I normgruppen var läget helt oskarpt,

Skönmålning

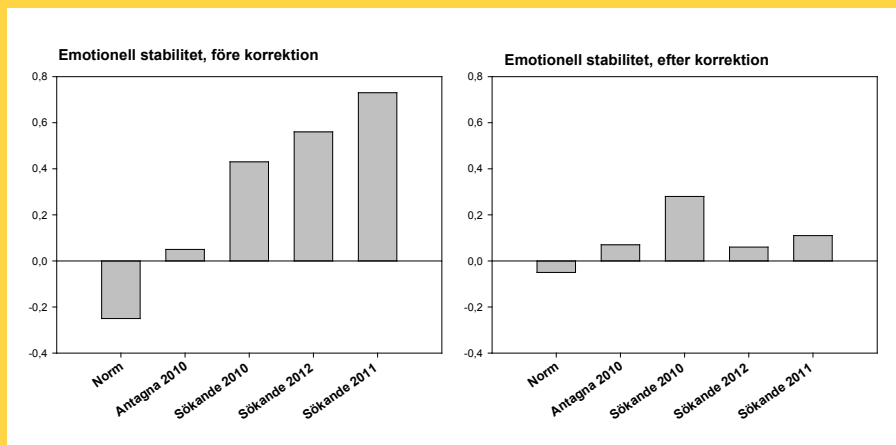
något liknande gäller redan antagna. Sökande 2011 tog testet i samband med ansökan och hade inget skäl att tro annat än att det skulle räknas in i beslutsunderlaget. Sökande 2010 och 2012 fick olika skarpt formulerade upplysningar om att testningen inte skulle tas med i beslutsunderlaget.

Två skalor för att mäta skönmålning användes: en overt och en kovert. Den overta skalan är en traditionell skala för mätning av social önskvärdhet av Crowne-Marlowetyp (Crowne & Marlowe, 1960). Den traditionella Crowne-Marloweskalen består av uppgifter som frågar om man brutit mot normer på sätt som är ganska vanliga. Förnekar man det så svarar man troligen taktiskt. Jag har konstruerat en egen skala utifrån samma idéer. Den koverta skalan kan inte på samma sätt genomskådas av en person som är inläst på testteori. Den består av testuppgifter som är av samma typ som vanliga personlighetsfrågor, men som är utvalda för att de har speciellt höga samband med den overta skalan. Resultaten av olika sådana "lögnskalor" är likartade, enligt vad jag funnit, vid omfattande empiriska jämförelser mellan dem. Det gäller emellertid att göra en statistisk korrektion som fullt ut utnyttjar informationen i data. Det räcker inte med att tillämpa en "cut-off"-regel, där man avvisar de sökande som har en hög poäng, säg de 25 procent högsta, på en "lögnskala". Det är inte effektivt nog. Det mesta av problemet kvarstår.

Fig. 1 visar att medelvärdena i dessa skalor var starkt relaterade till graden av skarpt läge: ju skarpare läge desto mera skönmålade de testade personerna. Trenden är densamma för overt och kovert skönmålning.

Figur 1. Medelvärden i skönmålning för fem olika grupper som testades i varierande grad av skarpt läge.

Figur 2. Medelvärden i emotionell stabilitet före och efter korrektion för skönmålning.

Det är intressant att notera de stora skillnaderna i skönmålning, eller social önskvärdhet, som följer graden av skarpt läge. En vanlig uppfattning om att sådana skalor mäter "personlighet" (Crowne & Marlowe, 1964, Uziel, 2010) är oförenlig med dessa resultat. Det som mäts är en felfaktor i testsvaren,

precis som avsetts.

För korrektion fanns stora skillnader i sådana variabler som emotionell stabilitet. De försvann i stort sett efter korrektion, se Fig. 2.

Ett annat exempel kan ges från en studie av sökande till Handelshögskolan, jämförda med en grupp som tog

testerna anonymt (Engelberg & Sjöberg, 2005). Testningen inför antagningen var en typisk "skarp" testning där mycket stod på spel för de testade. Det fanns en stor skillnad till förmån för de testade i skarpt läge, som efter korrektion försvann och till och med ändrades till en liten fördel för dem som testades helt anonymt.

Hur viktigt det kan vara med korrektion fann vi i en annan studie av könskillnader före och efter korrektion i en grupp av personer som var kandidater till chefsjobb.

Data visade på en mycket stor fördel för männen före korrektion för skönmålning. Efter korrektion försvann den nästan helt. Resultatet beror på att kvinnorna hade en mycket svagare tendens att ge en överdrivet positiv bild av sig själva än vad männen hade.

Situationen är likartad när det gäller testning av invandrare. De har visat sig skönmåla mindre än personer av svensk härkomst och missgynnas därför av test som inte korregerar för skönmålning (Sjöberg, 2010).

Forskningen om skönmålning svar på personlighetstest har i allmänhet använt sig av en experimentell uppställning och har inte gett lika tydliga resultat (Sackett & Lievens, 2008). Skälet är troligen att skönmålning i en reell antagningstestning inte är samma process som skönmålning i ett experiment där man uppmanas att ge en viss förvanskad bild av sig själv.

Det finns en del forskning som visat att korrektion av den typ jag förespråkar inte leder till högre validitet hos testerna, men inte heller till lägre (Ones & Viswesvaran, 1998). Spelar det då någon roll om man korregerar eller inte? Svaret är att det gör det, och skälet är att det i enskilda fall kan vara mycket betydelsefullt om man korregerar. Tätgruppen av sökande till ett jobb eller en utbildning består, om man inte korregerar, regelmässigt till stor del av dem som svarar i hög grad taktiskt och inte uppriktigt. Många av dessa är män eftersom kvinnor är mindre benägna att bluffa i dessa situationer. Dessutom är den traditionella validiteten ett okänt mått när det gäller att avgöra om korrektion lett

till förbättringar av testet.

Aktuell forskning har visat att korrektion faktiskt kan ge högre validitet, något som vi funnit i data som bygger på testning av 166 chefer på mellannivå inom Stockholms Läns Landsting med UPP-testet (Sjöberg, Bergman, Lornudd, & Sandahl, 2011). Kriterierna var 360-gradersbedömningar av ledarskapets effektivitet som gjordes av deras medarbetare, egna chefer och kolleger (Arvonen, 2002).

»Invandrare har visat sig skönmåla mindre än personer av svensk härkomst och missgynnas därför av test som inte korregerar för skönmålning«

Vår korrektion med hjälp av skalor för mätning av skönmålning har en stor fördel framför andra metoder: den är specifik för varje testvariabel. Det visar sig nämligen att sambandet mellan skönmålning och testvariablerna är av mycket varierande styrka. Man kan inte göra en global bedömning av om en person är trovärdig. Det är något som varierar beroende på vilken personlighetsegenskap man diskuterar.

Normativa format medför vissa problem utöver skönmålning. Det har hävdats att normativa svarsformat kan medföra vissa besvärliga felkällor: att personer varierar i tendens att hålla med om påståenden oavsett innehåll (jasägartendens) och vad gäller den intra-individuella variationen i svar (A. Brown & Bartram, 2009). Somliga utnyttjar skalan fullt ut, andra har en tendens att använda bara några få svarsalternativ. Dessa svarstendensers samband med testskalorna reduceras emellertid starkt efter korrektionen för skönmålning (Sjöberg, 2009).

Ipsativt format som försök att lösa problemet

Det ipsativa formatet är den mest po-

pulära försöket att lösa problemet med skönmålning. Vanliga exempel på detta förfarande är test som OPQ, Thomas, MPA och MBTI (Mabon, 2004). Här består valalternativen av uppgifter eller påståenden som är matchade i social önskvärdhet och man hoppas att valet av svarsalternativ därför inte påverkas av tendensen att svara taktiskt. Det visar sig emellertid att detta är en förhoppning som inte uppfylls. Det finns ett flertal problem med ipsativa testformat.

Ett första problem är att det är mycket svårt att åstadkomma matchning i social önskvärdhet och att denna dessutom inte är giltig från en person till en annan. Vidare är statistiska analyser av data från denna typ av test svåra eller omöjliga att göra. Reliabiliteten kan inte bestämmas med vanlig uppgiftsanalys. Det går inte heller att studera faktorstrukturen i en uppsättning ipsativa skalor.

När man använder ipsativa format ger man den testade en uppgift som ibland är mycket svår. Om man ska välja mellan två alternativ men inte gillar något av dem – hur gör man då? Ipsativa format är inte populära bland de testade (Harland, 2003). De tycker inte om att "jämföra päron och äpplen". Bowen, Hunter och Hunt (2002) jämförde de testades reaktioner på ipsativt och normativt format av OPQ. De skriver:

"Normative scales received more positive reactions from the participants on all items. Participants felt the normative format was easier to answer, allowed them to present themselves as they wanted to, was less confusing, and was more interesting." (Sid. 249).

Dessutom gick det fortare att besvara testet i ett normativt format. Det ipsativa formatet har inga kända fördelar framför det vanliga normativa. Personlighetstester används ofta som beslutsunderlag, där personer ska jämföras med varandra. Men ipsativa testpoäng är definitionsmässigt omöjliga att jämföra mellan personer. En sådan jämförelse är därför meningslös, men tyvärr verkar det som om en del testanvändare antingen inte förstätt detta. Modellanalys (Brown & Maydeu-Olivares, 2011)

kan inte återskapa den information som saknas i svaren.

Det finns emellertid ett ännu värre problem. Om en person ligger högt i många dimensioner, men lite mindre högt i exempelvis emotionell stabilitet, kommer testet inte att upptäcka detta, utan han eller hon får ett lågt värde i emotionell stabilitet, *helt enkelt för att alla värden är relativa till individen själv*. Den emotionella stabiliteten kan vara utmärkt, men andra egenskaper ligger ännu högre och därför hamnar den långt ner på skalan – mycket vilseledande. En pedagogisk metafor är denna: antag ett en 10-kampare kommer 1:a i nio grenar men 2:a i höjdhopp. Ipsativt sett är han en dålig höjdhoppare!

Hur är det i praktiken? Är ipsativa test mera valida och mindre känsliga för skönmålning? Detta har länge förnekats (Hicks, 1970) men i senare arbeten av företrädare för OPQ-testet har det påståtts att så trots allt är fallet (Bowen, Martin, & Hunt, 2002). Uppläggningsen i de citerade studierna var experimentell. Det var alltså ingen reell antagnings-testning som de studerade. De jämförde ett ipsativt format med ett okorrigerat normativt format. Ingen torde vänta sig annat än att det senare formatet är känsligt för "faking". Poängen är ju att man kan och bör korrigera för taktiska svar. I ett aktuellt arbete fann man att ett ipsativt format inte löste problemet med skönmålning (Heggestad et al, 2006).

Slutsatser

I den psykometriska litteraturen är man numera tämligen enig om att ipsativa

format dels inte löser problemet med "faking", dels medför stora egna problem som inte finns i normativa format (Converse et al, 2006). Så skriver till exempel Meade (Meade, 2004):

"In sum, the standards required of tests used for employee selection are quite strict with regards to validity and reliability of the selection instruments. As such, the limitations inherent with ipsative measures pose too great a threat to the validity of the selection tools to make it a useful instrument for selection on a trait-by-trait basis." (sid. 549).

Man bör alltså undvika test som använder ipsativa format. Det är möjligt att problemen är mindre utpräglade om man har många skalor eller valalternativ (Bowen et al, 2002), men de kvarstår i princip och inga fördelar finns med det ipsativa formatet. Troligen har de en gång konstruerats i tron att man på detta sätt undviker "faking". Så är alltså inte fallet. Man uppnår inte den fördel man eftersträvade och man får en mängd andra allvarliga problem på köpet. Skönmålning kan effektivt hanteras vid användning av normativa format. Ipsativa format har visat sig vara en återvändsgränd i testmetodiken. Ju förr de överges desto bättre. ☀

LENNART SJÖBERG

Professor em i psykologi vid
Handelshögskolan i Stockholm

Fullständig referenslista kan beställas
från redaktionen, e-post: tidningen@psykologforbunet.se

REFERENSER

- Bowen, C. C., Martin, B. A., & Hunt, S. T. (2002). A comparison of ipsative and normative approaches for ability to control faking in personality questionnaires. *International Journal of Organizational Analysis*, 10(3), 250–259.
- Brown, A., & Maydeu Olivares, A. (2011). Item response modeling of forced choice questionnaires. [doi:10.1177/0013164410375112]. *Educational and Psychological Measurement*, 71(3), 460–502.
- Converse, P. D., Oswald, F. L., Imus, A., Hedricks, C., Roy, R., & Butera, H. (2006). Forcing choices in personality measurement: Benefits and limitations. In R. L. Griffith & M. H. Peterson (Eds.), *A closer examination of applicant faking behavior* (pp. 263–282). Greenwich, CT: IAP.
- Crowne, D. P., & Marlowe, D. (1960). A new scale of social desirability independent of psychopathology. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 24, 349–354.
- Engelberg, E., & Sjöberg, L. (2005). Emotional intelligence and interpersonal skills. In R. D. Roberts & R. Schulze (Eds.), *International handbook of emotional intelligence* (pp. 289–308). Cambridge MA: Hogrefe.
- Heggestad, E. D., Morrison, M., Reeve, C. L., & McCloy, R. A. (2006). Forced Choice Assessments of Personality for Selection: Evaluating Issues of Normative Assessment and Faking Resistance. *Journal of Applied Psychology*, 91, 9–24.
- Meade, A. W. (2004). Psychometric problems and issues involved with creating and using ipsative measures for selection. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 77, 531–552.
- Sjöberg, L., Bergman, D., Lornudd, C., & Sandahl, C. (2011). *Sambandet mellan ett personlighets test och 360 graders bedömningar av chefer i hälso- och sjukvården*. Stockholm: Karolinska Institutet, Institutionen för lärande, informatik, management och etik (LIME).

1 månad kvar ...

... för dig som inte är klar
med din specialistutbildning
enligt den gamla ordningen.

☀ Den gamla ordningen gäller
dig som är antagen före oktober
2007. Slutdatum är 31/12 2012.

Det gäller för medlemmar
som har kompletterings-
besked sedan mitten av
1990-talet, eller som star-
tade sin specialistutbildning
från grunden före oktober
2007.

Vad innebär det att "bli
klar"?

– Att vara färdig med alla
moment som ingår; professi-
onskurs, specialistkollegium,
sex specialistkurser samt
det vetenskapliga arbetet,

säger Håkan Nyman, specialist-
rådets ordförande.

Har du frågor, vänd dig till
Specialistrådet (se *Psykolog-
tidningen* näst sista sidan) eller
till professionsansvarig Maria
Lindhe, tel 08-567 06 477.

Hela huvudet fullt av – är det en diagnos?

”Sexmissbruk” eller hypersexuell störning är ett tillstånd då en stor del av den vakna tiden går åt till sex.

Det är inte de sexuella beteendena i sig som är problemet, utan omfattningen och kontrollförlusten, skriver psykolog och sexolog **Katarina Öberg**.

Redan på 1800-talet beskrev von Krafft-Ebing kvinnor och män med omåttlig aptit för sex i *Psychopathia Sexualis*. Inom västerländsk medicin har okontrollerade och överdrivna sexuella handlingar uppmärksamats under de senaste 30 åren. I media beskrivs ”sexmissbruk” som ett beroendetilstånd och kända personer har berättat om hur de tappat kontrollen över sitt sexuella beteende. I det kliniska arbetet på Centrum för Andrologi & Sexualmedicin, (CASM) Karolinska universitetssjukhuset möter vi allt fler patienter med svårigheter att hantera sina sexuella beteenden. Patienterna beskriver ofta att de har ”hela huvudet fullt av sex” och all vaken tid används främst till sex. Det är inte de sexuella beteendena i sig som är problemet, utan det är omfattningen och kontrollförlusten som skapar svårigheter.

Negativa konsekvenser är könsjukdomar, önskad graviditet och skador på könsorganen, skuld, skam, nedsatt självkänsla, relationella, arbetsrelaterade och ekonomiska svårigheter. Personer med denna problematik kan ta risker där andra eller de själva utsätts

för tvång eller våld som kan ge upphov till fysisk skada. Hälsorisken gör det till en av de mer allvarliga, men trots det negligerade, nutida psykiatriska störningarna. För att möta kliniskt och forskningsmässigt behov av enhetlig definition föreslås för DSM-V en ny diagnostisk kategori i gruppen sexuella störningar; *hypersexuell störning*.

Definitioner och diagnostik

Kategorisering och klassificering av detta kliniska syndrom är kontroversiellt inom psykiatrisk nosologi och trots att gruppen som söker hjälp är relativt stor finns i dag ingen specifik diagnos som sammanfattar problembilden i vare sig DSM-IV (APA) eller ICD-10 (WHO). Beteendet har refererats till som avvikelserelaterade sexuella beteenden, sexuellt beroende, tvångsmässig sexualitet eller ”sexmissbruk”. I ICD-10 finns diagnosen *överdriven sexualdrift*, men beskrivande kriterier saknas. Diskussionen kring tillståndet har gällt om ”hypersexuellt beteende” ska beskrivas som ett beroende, ett tvångsmässigt beteende, en impulskontrollstörning eller dysreglering av sexuell lust. En diskurs i debatten handlar om huruvida man över huvud taget bör ”diagnosticera”

dess handlingar då det kan patologisera normala sexuella beteenden som onani eller skambelägger handlingar som inte ”sjukliga” till exempel att ha många parallella sexualpartners eller titta på pornografi. Låt oss titta på olika aspekter av problembilden och den diskussion som förts och lett fram till förslaget *hypersexuell störning*.

Sexuellt beroende är en beroendestörning som kategoriseras av återkommande och misslyckade försök att kontrollera beteendet, en toleransökning med upptrappning av beteendena trots negativa konsekvenser och abstinensbesvär trots avsaknad av beroendeskaperande substans. Syftet är att hantera dysforiska känslor såsom stress, ångest, oro och depression. Kritikerna menar att modellen inte differentierar mellan beroende och tvångsmässighet och vi har för lite kunskap om hjärnans belöningssystem kopplat till okontrollerade sexuella beteenden för att klassificera ett beroende.

Tvångsmässigt sexuellt beteende kan betraktas som ett ångestrelaterat problem där tvångsmässiga beteenden drivs av att reducera ångest snarare än av sexuell lust och diagnostiskt liknar störningar inom tvångssyndromspektrat. Kritiken emot att hypersexuell störning

sex

är ett tvångssyndrom är att beteendet ger personen tillfredsställelse medan de pågår och tankarna som neutraliseras är avsiktligt lika de beteenden som används för att neutralisera.

Oförmåga att motstå impulser och lockelser för att engagera sig i ett beteende med negativa konsekvenser beskrivs som *Impulskontrollstörning*. Vid impulsen upplever individen ökad spänning eller upphetsning och inlåter sig i ett beteende med kortsiktig njutning och tillfredsställelse som på sikt ger upphov till ånger och skuldkänslor. Sexuellt spänningssökande och risktagande överlappar sexuell impulsivitet i hög grad. Grad av sexuell upphetsning beror på balans mellan sexuell stimule-

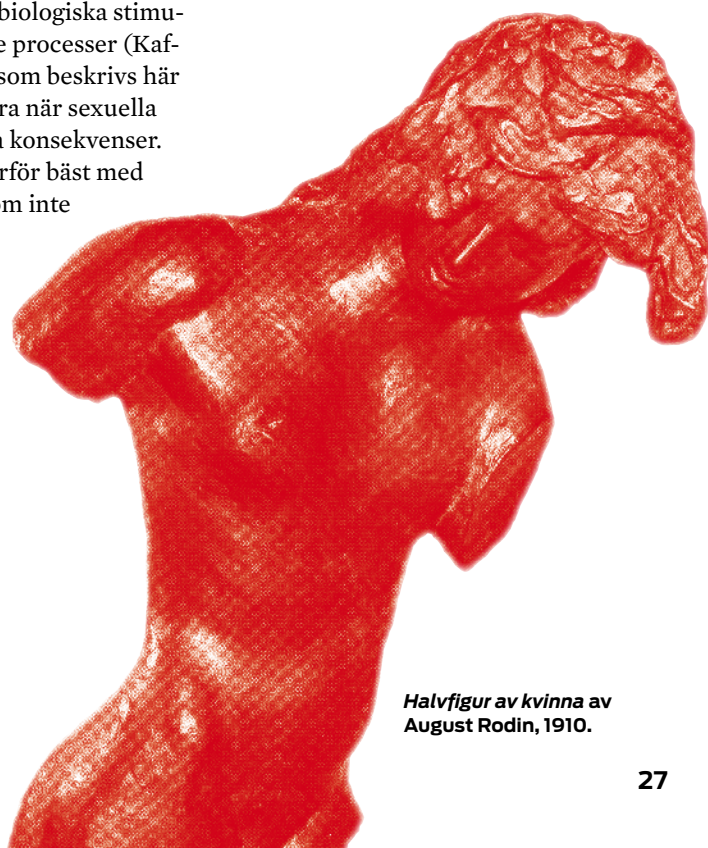
ring och hämning och *Dysreglering av sexuell lust* är svårigheten att kontrollera sexuell upphetsning när individen har låg hämning och hög nivå av sexuell stimulering. Enligt *Dual control model* blir personer med hypersexuell störning lätt sexuellt upphetsade i många situationer och hämmas av få.

Forskare förklarar dysreglering av sexuell lust med neurobiologiska stimulerande och hämmande processer (Kafka, 2010). De aspekter som beskrivs här överlappar ofta varandra när sexuella handlingar får negativa konsekvenser. Tillståndet beskrivs därför bäst med en teorineutral term som inte baseras på en uppdelning utan inkluderar

element ifrån sexuell funktionsstörning och parafilierna och sammanfattar aspekter av sexuellt beroende, tvångsmässighet och impulskontrollstörning.

En beskrivande och dimensionell diagnostisk entitet; *icke-parafil sexuell störning förknippad med ökad eller* ➤

**»Hälften av dem som ringt
hjälptelefonen PreventTell
vill komma för behandling«**

Halvfigur av kvinna av
August Rodin, 1910.

➤ *ohämmad sexuell upphetsning och lust med en komponent av impulsivitet, föreslås (se ruta). För diagnos krävs att fyra av fem A-kriterier uppfylls och lidande eller funktionsnedsättning. För screening presenteras självskattningsformuläret Hypersexual Disorder Screening Inventory, HDSI och för grad av störning Hypersexual Disorder: Current Assessment Scale, HD:CAS (APA, www.dsm5.org).*

Beteenden vid hypersexuell störning

I litteraturen kring sexuell beroende har tvångsmässig onani, "affärer", pornografi, cybersex, prostitution, voyeurism, exhibitionism och sexuella trakasserier lyfts fram. Tvångsmässiga sexuella beteenden har beskrivits som tvångsmässig "crusing", multipla sexualpartners, stalking och auto-eroticism. I förslaget för DSM-V föreslås sex specifika sexuella beteenden; "Sexual Specifiers" som kan uppträda var och en för sig eller tillsammans.

På CASM bedriver vi sedan 2009 ett forskningsprojekt som syftar till att utveckla effektiv behandling vid hypersexuell störning och öka kunskapen om problembeteendet. Via en webbenkät har vi kartlagt det sexuella beteendet hos 80 individer (64 män, 16 kvinnor) och funnit att 50 % uppfyllde kriterierna för hypersexuell störning enligt HDSI. Tre eller fler "sexual specifiers" hade 65 % av de som uppfyllde diagnoskriterierna jämfört med 40 % (subklinisk grupp) (Öberg & Hallberg, 2012). Ju fler "sexual specifiers" individen ägnar sig åt desto större sannolikhet för hypersexuell störning.

Pornografianvändande var vanligast (78 %), därefter var onani (65 %) och 46 % rapporterade "sexuella beteenden med samtyckande vuxna". Bland männen var pornografi vanligare i den kliniska gruppen (97 %), än i den sub-kliniska (71 %). Kombinationen pornografi och onani förekom hos 60 %. Vi fann tydliga könsskillnader där kvinnor främst engagerade sig i partner-relaterad sexuell aktivitet (88 %) medan män använde pornografi i kombination med onani (83 %). Fler kvinnor (59 %) beskrev cy-

bersex aktivitet än män (41 %) och kvinnor utsatte sig i högre utsträckning för riskfyllda sexuella beteenden (Öberg & Hallberg, 2012).

Hur vanligt är hypersexuell störning?

Det är oklart ur vanligt hypersexuell störning är eftersom studier som genomförts saknar gemensamma definitioner. Baserat på kliniska urval och ett fåtal populationsstudier har prevalensen uppskattats till 3-6 % av befolkningen, med högre förekomst bland män än kvinnor. I ett populationsbaserat urval av svenska män och kvinnor i åldern 18-60 fann Långström & Hanson, 2006 att 12 % av männen och 7 % av kvinnorna uppfyllde kriterier för "hög hypersexualitet". Studien definierar inte *störning* utan hypersexuellt *beteende*, ett sammansatt mått av: frekvent masturbation, pornografianvändande, antal sexualpartners, parallella sexpartners, gruppsex och liberal attityd till sexualitet (Kafka 2010).

Behandling

Evidensbaserade behandlingsprogram vid hypersexuell störning saknas. KBT har påvisat god effekt i behandlingsstudier av olika psykiatriska tillstånd som depression, ångest och spelmissbruk. Hypersexuell störning kan fungera som ett sätt att hantera aversiva situationer och symtomen kan lindras genom att adressera bakomliggande orsaker; stress, ångest och depression med interventioner som ingår i behandlingsprogram av dessa störningar. I en pilot-behandlingsstudie med män (n: 9) med hypersexuell störning fann vi signifikanta skillnader när vi jämförde poäng på HDSI och allvarlighetsgrad, HD:CAS i för- och eftermätningar.

Symtom för störningen minskade signifikant vid behandlingens avslut jämfört med starten. Skillnaderna var bestående vid tre-månaders uppföljning

A. Over a period of time of at least 6 months, recurrent and intense sexual fantasies, sexual urges, and sexual behavior in association with four or more of the following five criteria:

1. excessive time is consumed by sexual fantasies and urges and by planning for and engaging in sexual behaviour
 2. repetitively engaging in these sexual fantasies, urges and behavior in response to dysphoric mood states (e.g., anxiety, depression, boredom, irritability)
 3. repetitively engaging in sexual fantasies, urges or behaviours in response to stressful life events
 4. repetitive but unsuccessful efforts to control or significantly reduce these sexual fantasies, urges, and behavior
 5. repetitively engaging in sexual behavior while disregarding the risk for physical or emotional harm to self or others
- B. There is clinically significant distress or impairment in social, occupational or other important areas of functioning associated with the frequency and intensity of these sexual fantasies, urges and behaviour.
- C. These sexual fantasies, urges and behavior are not due to the direct physiological effect exogenous substances (e.g., a drugs of abuse or medications), a co-occurring general medical condition or to manic episodes.

Specify if:

masturbation: either by itself or during other sexual activity,

pornography: internet, video, images and webcasts, porno magazine, DVD, x rated TV, films,

sexual behaviour with consenting adults: direct contact,

cybersex: internet related sexual talk, sexual behaviour with web-cams,

telephone sex

adult entertainment venues/clubs (former strip club)

other

(Hallberg J & Öberg K, 2012). Behandlingen genomfördes i gruppformat, är manualbaserade och inkluderar psyko-educativa inslag kring störningen, motiverande samtal, stimuluskontroll med impulskontrollövningar och beteendekontroll. Urvalet är litet och studien saknar kontrollbetingelse så bara preliminära slutsatser kan dras. En studie av KBT-behandling av hypersexuella patienter med kontrollgruppsdesign pågår (www.karolinska.se/mozart).

Risikfaktorer för sexuella övergrepp

Ett observandum vid detta tillstånd är dess nära association med parafili. Vid hypersexuell störning är det inte beteendet i sig som är problematiskt utan handlingarna kan meningsfullt skiljas ifrån sexuell avvikelse som inkluderar fantasier och beteenden som inte bara är tvångsmässiga och impulsiva utan också socialt avvikande och okonventionella. Parafila handlingar kan vara olagliga om de riktar sig emot icke-samtyckande eller minderåriga, till exempel vid pedofili.

Trots tydlig distinktion är parafili och hypersexuell störning närliggande diagnoser och förekommer ofta sida vid sida. Kliniskt ser vi tillstånden oberoende av varandra som när personen har diagnosen exhibitionism och använder okontrollerad mängd pornografi men också samvarierande, som när en person använder barnpornografi, (pedofili) och onanerar (hypersexuell störning).

Vår forskning visar att 80 % av män och kvinnor med själv-identifierade hypersexuella problem hade en *indikation* på en eller flera parafilier. Vanligast var voyeurism och exhibitionism (45 % respektive 21 %) och pedofilt intresse förekom hos 13 %. Två tredjedelar av dem som uppfyllde kriterierna för *Hypersexuell störning* hade åtminstone ett parafilt intresse och det var signifikant mer vanligt än i den subkliniska gruppen (Öberg & Hallberg, 2010). En kartläggning av verksamheten vid CASM visar att bland dem som sökt för problematiskt sexuellt beteende (n:158) beskriver 60 % ”mina sexuella beteenden är egentligen olagliga och skulle kunna ha lett till att jag döms för brott” och 16 % hade lagförts för sexualbrott. 20 % diagnostiserades för pedofili och 38 % för hypersexuell störning (överdriven sexualdrift). De flesta med parafili begår *inte* sexuella övergrepp på grund av att de har få andra riskfaktorer eller tillräckligt många skyddande faktorer. Studier har dock visat att diagnoserna exhibitionism, voyeurism, frotteurism och pedofili är riskfaktorer för återfall i sexualbrott liksom sexuell upptagenhet. Psykiatriska tillstånd som

ångest, impulskontrollstörning, missbruk och personlighetsstörning samt närmiljöer och tankemönster som stöder sexuella övergrepp och svårighet med relationer, närhet och intimitet är också riskfaktorer (Hanson & Morton-Bourgon 2004).

Förebyggande arbete – PrevenTell

Regeringen intensifierar under perioden 2011-2014 arbetet för att bekämpa sexuellt våld. Som ett led i satsningen fick CASM medel att starta en hjälplinje. Den riktar sig till personer i riskzonen att begå sexuella övergrepp i någon form mot vuxna, tonåringar och barn. Hjälptelefonen PrevenTell invigdes i mars 2012 och har tagit emot samtal från både kvinnor och män som oroar sig för att tappa kontroll över sitt sexuella beteende. Också närstående och annan vårdpersonal runt om i landet har utnyttjat telefonen för rådgivning och hänvisning till lämplig vårdinstans. Majoriteten av de som ringt beskriver att de lider av hypersexualitet, 20 % sexuellt tändningsmönster emot barn och 14 % barnpornografianvändande. En fjärdedel berättar om impulser att tvinga till sig sex och lika många har köpt sexuella tjänster (Öberg, K mfl 2012). Hälften av dem som ringt vill komma till mottagningen för behandling. Preliminära data visar att det går att motivera personer i riskzonen att söka hjälp för sitt problematiska sexuella beteende innan någon annan kommer till skada. ✱

KATARINA ÖBERG

Psykolog, psykoterapeut och sexolog
Centrum för andrologi och sexualmedicin
Karolinska sjukhuset

Katarina Öberg

Katarina Öberg är med dr, psykolog, psykoterapeut och auktoriserad klinisk sexolog. Hon disputerade 2005 på avhandlingen *On Conditions of*

Swedish Women's Sexual Well-Being: An Epidemiological Approach.

En del av forskningsarbetet uppmärksammade negativa konsekvenser av sexuellt tvång och våld för den sexuella tillfredsställelsen och hälsan hos kvinnor. Resultaten visade på ett samband mellan sexuella dysfunktioner och erfarenheter av och utsatthet för sexuellt tvång.

Sedan början av 2000-talet arbetar Katarina Öberg med sexuella problemtillstånd, framför allt sexuella avvikelser och hypersexuellt beteende, hos vuxna. Arbetet bedrivs vid Centrum för Andrologi och Sexualmedicin (CASM), Karolinska universitetssjukhuset, där hon medverkat i uppbyggnad av den sexualmedicinska verksamheten från starten.

Förutom utredning, diagnostik och behandling vid sexuell problematik pågår ett antal olika projekt med aktuell fokusering på att evidensbasera den psykoterapeutiska behandlingen för sexuella störningar. Med ökad kunskap vill man bland annat bidra till en konsolidering av definitionen och operationalisering av kriterierna kring den nya diagnosentiteten hypersexuell störning.

En del av arbetet syftar till att förstå och behandla de kliniska tillstånd som utgör riskfaktorer för sexuella övergrepp och på sikt kunna förebygga olika former av det sexuella våld som drabbar både barn och vuxna. I det arbetet har Katarina Öberg varit en av de ledande kring den nyinrättade hjälplinjen vid oönskad sexualitet – PrevenTell.

Katarina Öberg har tidigare också arbetat inom barn- och ungdomspsykiatri, och har erfarenhet av utredningsarbete vid konsidentitetsstörningar. Som tidigare styrelseledamot i Svensk Förening för Sexologi och Svensk Förening för Transsexuell Hälsa samt nyinvald i RFSU:s förbundsstyrelse är hennes professionella förankring synnerligen viktig och värdefull. Katarina Öberg ingick också i organisationskommittén för den 19:e Världskongressen för Sexuell Hälsa som hölls i Göteborg 2009.

LARS-GÖSTA DAHLÖF, gästredaktör

REFERENSER

- American Psychiatric Association DSM 5 Development. (2012). www.dsm5.org.
Hallberg, J & Öberg, K (2012). *CBT program for Hypersexual Disorder: Experiences from a feasibility pilot study*. Abstract, IATSO congress.
Hanson, RK, & Morton Bourgon, KE (2004). Predictors of sexual recidivism: An updated meta analysis (Corrections User report No 2004-02) Ottawa, Ontario, Canada: Public Safety Canada.
Kafka, MP (2010). Hypersexual Disorder: A Proposed Diagnosis for DSM V. *Archives of Sexual Behavior* 39, 377-400.

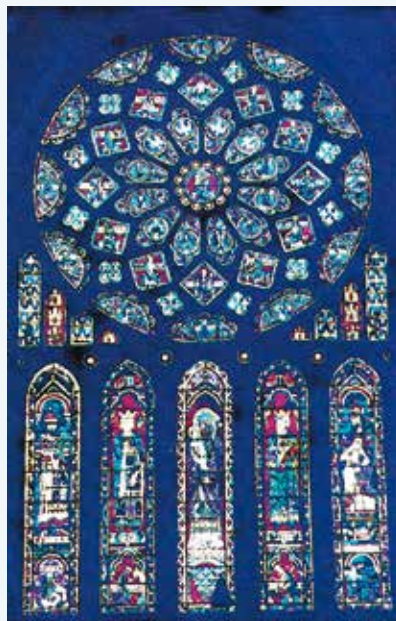
- Öberg, K & Hallberg, J (2010). Psychiatric comorbidity and sexual paraphilia in Swedish men and women with hypersexual disorder. Abstract, IATSO congress.
Öberg, K & Hallberg, J (2012). On the Hypersexual Disorder Screening Inventory – Reliability and use. Abstract, IATSO congress.
Öberg, K, Netscher, A, Zamore, E, Persson, S, Dhejne, C, Arver, S (2012). Preventing sexual offending – preliminary data from a Swedish Helpline. Abstract, IATSO congress.

Praktiserande psykologer värderar sin grundutbildning i enkätstudie

Är psykologutbildningen efter år av yrkesverksamhet uppskattad eller ifrågasatt? Hur ser de praktiserande psykologerna på de olika momenten i psykologutbildningen, och värderas vissa delar högre än andra? Psykologerna Sven Carlsson och Per Magnus Johansson, Psykologiska institutionen och Institutionen för litteratur, idéhistoria och religion vid Göteborgs universitet, presenterar här resultat från en enkätundersökning om hur yrkesverksamma psykologer värderar sin grundutbildning.

Alla institutioner genomför kursvärderingar i direkt anslutning till de olika moment som ingår i utbildningen, men ett annat valideringskriterium är det värde som en yrkesverksam psykolog retroaktivt tillmäter sin grundutbildning. På sina håll har man startat en alumn-verksamhet, med syftet att bevara kontakten med de psykologer man utexaminerat, till ömsesidig nytta. Stockholm har exempelvis en sådan verksamhet, likaledes Uppsala, där man gjort egna enkätundersökningar bland sina nyblivna alumner för att pejla hur man bedömer sin utbildning [1]. Högskoleverket har i sin aktuella utvärdering, bland annat av några av psykologprogrammen, till nyss utexaminerade alumner ställt en del allmänt hållna frågor om hur man bedömer värdet av utbildningen. Men vid flertalet psykologiska institutioner tycks institutionsansvariga inte ha varit särskilt aktiva när det gäller mer detaljerade utvärderingar.

Vår enkät innehåller frågor som sammanhänger med den yrkesverksamme psykologens syn på sin profession och sin utbildningsbakgrund. Den del av enkäten som redovisas här handlar om psykologers syn på sin mer eller mindre avslägsna grundutbildning. I en senare artikel ska vi återkomma till andra delar av enkäten, som handlar om hur man ser på psykologlegitimationens betydelse och på vidareutbildningsalternativen inom den kliniska sektorn.

Katedralen i Chartres, ett unikt exempel på hur arkitektur, skulptur och glasmåleri binds ihop till en samlad enhet.

En kort historisk återblick: Fram till omkring 1980 hänvisades blivande psykologer till att tillägna sig psykologins grunder tillsammans med bland andra blivande lärare. Denna psykologutbildning var knappast inriktad mot tillämpningar, åtminstone inte efter dagens sätt att se på praktisk psykologi. Successivt kom dock grundutbildningen att inkludera allt fler tillämpade moment, samtidigt som urvalet av

SAMMANFATTNING

Attityden till grundutbildningen är övervägande positiv bland legitimerade psykologer. Tiden för psykologutbildningen påverkar dock den praktiserande psykologens bedömning av sin utbildning. Då det handlar om vikten av utbildningen för den nuvarande verksamheten ger de med psykologexamen från 1989 och framåt mer positiva bedömningar: 87,3 procent anser utbildningen *Mycket viktig*, att jämföra med 71,9 procent av de som följt tidigare utbildningsordningar. Den dominerande undergrupp som anger att de sysslar med terapi ger en mer positiv bedömning: 84,1 procent bedömer psykologutbildningen som *Mycket viktig*, att jämföra med 78,0 procent bland övriga.

Det framgår av analyser av 211 enkätsvar (drygt 59 procents svarsfrekvens) i en undersökning om praktiserande psykologers syn på sin grundutbildning. De utbildningsinslag som enligt svaren anses vara viktigast för den nuvarande verksamheten är *Utvecklingspsykologi*, *Psykopatologi* och *Kognitiv psykologi*, alla med mer än 90 procent tillskyndare.

Forskarna bakom studien menar att praktiker har en unik möjlighet att under sin yrkestid ge kvalificerade synpunkter på den grundutbildning som utgör yrkets bas, och att det finns ett behov av att öka utbytet mellan akademien och de psykologer som lämnar akademien. Det skulle underlättas av en aktiv alumn-organisation, det vill säga att institutionen bygger upp ett kontaktnät bestående av sina utexaminerade psykologer.

grundvetenskapliga moment blev mer sparsmakat. Perceptionspsykologi och psykofysik [2] fick stryka på foten, och i stället började kurser med explicit tillämpningsinriktning dyka upp. En sammanhållen femårig studiegång, ”psykologlinjen”, specialinriktad på att utbilda psykologer fick vi dock inte förän 1982. 1993 bytte utbildningen namn till Psykologprogrammet. Medan psykologlinjens studieplan var gemensam för hela landet, så medgav psykologprogrammets statuter en variation mellan universitetsorter, som i dag resulterat i vissa olikheter mellan utbildningarna.

Webb-baserad enkätundersökning
Enkäten utformades för webb-baserad administrering och med frågor av flervalstyp. För att komma vidare i enkäten måste frågorna besvaras i tur och ordning. Efter att ha besvarat frågorna sändes enkäten anonymt till en ackumulerande datafil av Excel-typ. Från Sveriges psykologförbund erhöll vi 399 e-postadresser, utgörande ett slumpmässigt stickprov ur en undergrupp av förbundsmedlemmar med legitimation som psykolog.

Tre påminnelser med 7-10 dagars intervall resulterade i totalt 212 besvarade enkäter. Den sista påminnelsen var kompletterad med en möjlighet att ange en orsak till att man inte ansåg sig kunna besvara enkäten, en möjlighet som ingen av mottagarna utnytt-

jade. Ett av de 212 inkomna svaren var blankt, och försett med kommentaren att avsändaren sedan 40 år var bosatt utomlands. Återstående 211 enkätsvar ligger till grund för våra analyser [3]. Kön och ålder efterfrågades inte i enkäten eftersom vi inte uppfattade dessa uppgifter som primära. Däremot fick man ange årtal för psykologexamen och legitimation. Dessutom fick man ange den aktuella typen av arbetsuppgifter.

Tidpunkt för psykologexamen: Angivna årtal varierar mellan 1967 och 2011. Medianåret är 1998.

Tidpunkt för legitimation: Angivna årtal varierar mellan 1967 och 2012. Medianåret är 1998. Antal år som legitimerad psykolog varierar följaktligen mellan 0 och 45, med ett medianvärde på 14 år.

Arbetsuppgifter på ditt nuvarande arbete? Ett eller flera av fyra alternativ kunde väljas. Nedan anges hur många procent av de 211 som valde de olika alternativen:

Psykotterapi, psykologisk behandling	71,6 %
Arbetspsykologiska arbetsuppgifter	18,0 %
Utredning	65,4 %
Handledning, utbildning	60,7 %

Det finns en antydning till samband mellan vad man sysslar med i dag, och hur länge man haft sin legitimation. Det gäller kategorin *Utredning*, där 76 procent av den grupp som legitimerades före 1998 anger denna typ av arbets-

uppgift, att jämföra med 55,4 procent bland övriga. Alltså, ju längre man arbetat, desto större inslag av utredande arbetsuppgifter.

Utbildningens värde för arbetet

I enkäten ställdes frågor om den mer eller mindre avlägsna psykologutbildning som alla som besvarat enkäten kan se tillbaka på. Hur upplever man dess värde som utgångspunkt för sin professionella verksamhet? Hur bedömer man den vid en jämförelse med andra grundutbildningar som förekommer bland legitimerade psykoterapeuter? Och hur bedömer man de olika ämnesområden som ingår i en psykologutbildning?

Vi redovisar svaren på dessa frågor dels för hela gruppen, dels för ett par undergrupperingar. Som vi sett genomgick utbildningen en avgörande förändring 1982, då den första sammanhållna femåriga utbildningen introducerades, exklusivt inriktad på att utbilda yrkesverksamma psykologer. Vi antar att svarande med angivet examensår från och med 1989 har följt denna utbildning eller dess mer sentida varianter; vi jämför därför dessa med de som examinerats 1988 eller tidigare. Härigenom hoppas vi kunna spåra förändringar i synen på grundutbildningen som möjligen kan sammanhånga med 1982 års utbildningsreform.

Vi analyserar också svarsfrekvenserna genom att undersöka hur frå-

Fig 2. Hur ser du på betydelsen av just psykologutbildningen som grund för psykologiskt behandlingsarbete?

	Antal	Procent
Psykologexamen är tveklöst överlägsen	91	43,1
Psykologexamen är vid de flesta jämförelser överlägsen	90	42,7
Psykologutbildningen är en av flera fullgoda utbildningar	19	9,0
Flertalet av de aktuella grundutbildningarna är lika lämpliga	2	0,9
Kan ej besvara frågan	9	4,3
Totalt	211	100,0

Fig 1. Hur bedömer du vikten av psykologutbildningen för din nuvarande verksamhet?

	Antal	Procent ¹
Mycket viktig	173	82,4
Ganska viktig	30	14,3
Ganska oviktig	6	2,9
Helt oviktig	1	0,5
Ej svar	1	
Total	211	

gorna besvaras av den undergrupp som angivit att de sysslar med psykoterapi och psykologisk behandling. Detta är den större delen av totalgruppen, 71,6 procent. Vi jämför den med de 28,4 procent som enbart angivit en eller flera av de övriga alternativa arbetsuppgifterna. (Fig 1.)

Svarsprofilen vittnar inte om något utbrett uppror mot eller behov att ta avstånd från den akademiska fostran man varit utsatt för. Man kan möjligen bekymra sig en smula över de drygt tre procent som redovisar en negativ syn.

Tiden för psykologutbildningen påverkar bedömningen. De med psykologexamen från 1989 och framåt ger mer positiva bedömningar: 87,3 procent anser utbildningen *Mycket viktig*, att jämföra med 71,9 procent av de som följt tidigare utbildningsordningar.

Den dominerande undergrupp som anger att de sysslar med terapi ger en mer positiv bedömning: 84,1 procent bedömer psykologutbildningen som *Mycket viktig*, att jämföra med 78,0 procent bland övriga.

Psykologutbildningen anses uppenbart hävda sig väl som grund för psykoterapeututbildningen. Tyvärr ger frågans utformning ingen möjlighet att veta vilken eller vilka andra grundutbildningar som 51,7 procent anser likvärdiga.

Examensår innebär ingen skillnad i svaren på denna fråga. Däremot ser man en tendens till en mer positiv bedömning av psykologutbildningens relativa betydelse hos svarande med terapeutiska arbetsuppgifter: 45,7 procent

av dessa bedömer psykologexamen som *Tveklöst överlägsen*. Motsvarande siffra hos övriga är 36,7 procent. (Fig 2.)

De elva ämnesområden i utbildningen som deltagarna fick bedöma den praktiska nyttan av utgör en ganska detaljerad dissektion av innehållet i den psykologutbildning som har givits efter reformen 1982. Frågan är inte explicit formulerad så att den nödvändigtvis avser den utbildning som man själv följde en gång i tiden, utan avser att ge en bild av hur man bedömer "den praktiska nyttan" av de olika inslagen. (Fig 3.)

De positiva bedömningarna överväger som synes. Slår man samman de två positiva bedömningskategorierna får man en rankinglista med *Utvecklingspsykologi*, *Psykopatologi* och *Kognitiv psykologi* i toppen, alla med mer än

»Majoriteten förmedlar en mycket positiv bild«

90 procent tillskyndare. I botten finner vi *Organisationspsykologi* på en ganska ohotad sistaplats, dock med över 70 procent positiva skattningar. Mycket klara majoriteter anser alltså att samtliga de listade ämnesområdena är viktiga.

Påverkas skattningarna av utbildningsmomenten av avståndet till psykologexamen? Om man jämför svarande som följt grundutbildningen före respektive efter 1982 års reform får

man följande bild av den procentuella andelen *Mycket viktigt*-bedömningar: (Fig 4.)

Tre av skillnaderna mellan de två grupperna är statistiskt signifikanta: skattningarna av kognitiv psykologi, handledning och testkunskap. I alla tre fallen ger de med färskare utbildning en mer positiv skattning. Dessa skillnader behöver inte nödvändigtvis vara relaterade till de olika utbildningsgångarna, de två grupperna skiljer sig åt även i antal år som yrkesverksamma, och givetvis även i ålder.

Det ligger ju också nära till hands att skattningar av utbildningsmoment påverkas av den typ av tillämpningar man sysslar med. I nedanstående stapeldiagram är den procentuella andelen *Mycket viktigt*-svar redovisade för den grupp som sysslar med terapi, och övriga. (Fig 5.)

De som uppger att de arbetar med psykoterapi och psykologisk behandling anser i större utsträckning än andra att det är mycket viktigt med *Egenterapi*, *Handledning* och *Psykopatologi*. Dessa tre skillnader är statistiskt signifikanta.

Relationen mellan teori och praktik
Vi sökte genom vår enkät svar på frågor som har att göra med förhållandet mellan den akademiska utbildningen och den tillämpningskultur där den nyutexaminerade psykologen i allmänhet kommer att ingå. Vi hamnar då nära en av psykologins kärnfrågor: relationen mellan teori och praktik, mellan den som förvaltar en forskningstradition och den som ska tillämpa forskningen i praktiken.

Dessa relationsproblem är inte unika för psykologin. Man ser liknande motsättningar mellan de akademiska utbildningsansvariga och professionella yrkesutövare, vare sig det gäller psykologer, läkare eller tandläkare.

Den yrkesverksamme kan uppfatta den akademiska utbildningen som onödigt stringent, man upptäcker och försvarar alternativa tillvägagångssätt i den professionella krets som man successivt växer in i. Och om forskarvärlden uppenbarar sig med krav på

Fig 3. Vilka inslag i psykologutbildningen anser du väsentliga för din nuvarande verksamhet?

Ämnesområde:	Mycket viktigt	Ganska Viktigt	Ganska oviktigt	Helt oviktigt
Biologisk psykologi	37,3	44,5	16,7	1,4
Kognitiv psykologi	55,7	37,1	6,7	0,5
Utvecklingspsykologi	73,3	22,4	4,3	0
Egenterapi	56,4	28,7	12,0	2,9
Handledning kliniskt arbete (KBT och PDT)	64,4	18,5	13,2	3,9
Personlighetspsykologi	61,9	24,8	11,9	1,4
Psykopatologi	64,9	26,9	7,2	1,0
Socialpsykologi	38,3	48,8	12,2	0,5
Organisationspsykologi	30,3	40,9	24,0	4,8
Testkunskap	69,0	16,7	11,4	2,9
Forskningsmetodik	35,2	45,7	16,2	2,9

Fig 5. Skattning av utbildningsmoment utifrån nuvarande tillämpning i procent.

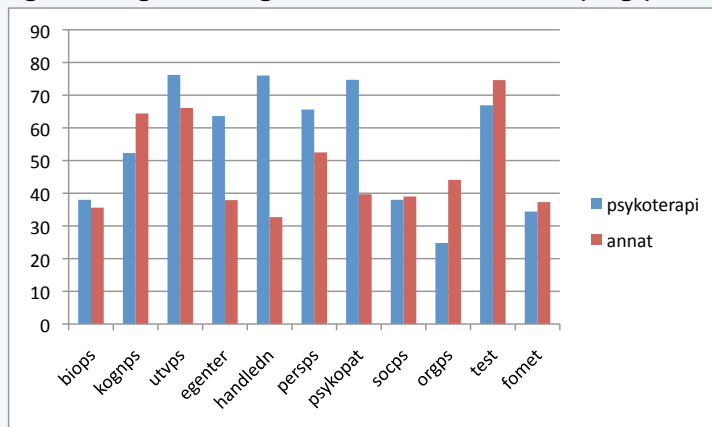
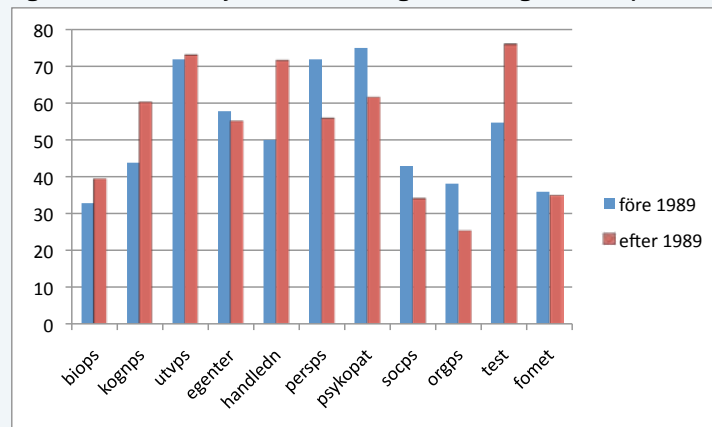

Fig4. Examensårets betydelse i för skattning av utbildningsmoment i procent.

evidensbaserad av arbetsuppgifter som man anser sig behärska sedan länge förstärks motsättningarna.

Det kan alltså finnas skäl att befara en negativ inställning till åtminstone vissa inslag i den universitetsutbildning man bibringats som bas för sin professionella verksamhet. Men de siffror vi redovisat talar ett annat språk. Majoriteten av de psykologer som besvarat enkäten förmedlar i sina svar en mycket positiv bild av grundutbildningen.

Dagens psykologutbildning har uppenbart en betydligt större "extern validitet" är gårdagens. Men riktigt säker kan man inte vara, på grund av att vi har bristfälliga empiriska kunskaper om dessa validitetsfrågor. Vi vill med vår enkät bidra till kunskapsläget genom att låta legitimerade psykologer bedöma värdet av psykologutbildningen i stort och i detalj.

Våra enkätfrågor är allmänt hållna; för att gå in i närmare detalj måste frågorna specifikt utformas för att avspejla den utbildning som ges vid en bestämd utbildningsort. Vi tror att detta skulle vara en fruktbar idé. Att förverkliga den skulle underlättas av en aktiv alumni-organisation, det vill säga att institutionen bygger upp ett kontaktnät bestående av sina utexaminerade psykologer. Institutionerna kan vara betjänta av att betrakta relationen till sina studenter som ömsesidig, också efter utbildningens slut.

I Uppsala och Stockholm är man entusiastisk inför de möjligheter som en sådan relation kan erbjuda. Praktiker har en unik möjlighet att under sin yrkestid ge kvalificerade synpunkter på den grundutbildning som utgör yrkets bas. Det finns ett behov av att öka utbytet mellan akademien och de psykologer som lämnar akademien. ✨

SVEN CARLSSON

är psykolog och professor emeritus i psykologi på Psykologiska institutionen vid Göteborgs universitet. Hans forskningsinriktning ligger inom områdena hälsopsykologi, psykoterapi och psykosomatisk medicin.

PER MAGNUS JOHANSSON

är psykolog och psykoanalytiker, samt docent i Idé och lärdoms historia vid Göteborgs universitet där han också undervisar och handleder på Psykologiska institutionen.

FOTNOTER

1. Tack till psykologen och doktoranden Olof Wrede vid Psykologiska institutionen vid Göteborgs universitet, som har utformat och administrerat enkäten i webbformat. Han har dessutom meningsfullt bidragit till en kätens innehåll och till artikelns utformning. Tack även till Annika Sjöblom Wennberg och Johan Wara vid Psykologiska institutionen i Uppsala, samt Elisabet Borg och Jonas Ramnerö vid Psykologiska institutionen i Stockholm för generös information.
2. Psykofysik handlar om det kvantitativa

sambandet mellan en yttre stimulering och styrkan hos upplevelsen som den ger upphov till.

3. Enkäten har enligt loggen gått fram till 361 brevåldor. I 38 fall kom enkäten i retur med felmeddelande om att adressaten inte kunde nås. I fyra fall har enkätreturen drabbats av någon form av teknisk malör. Baserat på siffran 357 teoretiskt möjliga svarande blir svarsandelen drygt 59 procent. Vi kan inte genomföra någon egentlig bortfallsanalys och om bortfallets orsaker kan vi därför enbart spekulera. Emellertid har vi jämfört två grupper av svarande; de 50

först inkomna (svar inom tre dagar), samt de 50 sist inkomna (efter en eller flera påminnelser). Inga statistiskt signifikanta eller på något sätt systematiska skillnader i svaren kan ses mellan dessa grupper. Möjligen kan man då tänka sig att de som sett enkäten, men inte ens efter tre påminnelser besvarat den trots att de tillhör den relevanta målgruppen, inte på något radikalt vis skulle ha avvikit i sina svar från de 211 som besvarat enkäten.

4. Att procentsumman avviker från 100,0 beror på avrundningsfel.

Kunskap styr doftreaktioner

☀ Det är förmodligen minnen och kunskaper som avgör våra känslomässiga reaktioner på lukter, om något luktar illa eller gott, inte en dofts emotionella laddning. Det visar forskare vid Psykologiska institutionen vid Stockholms universitet. Resultaten går i strid mot uppfattningen att luktsinnet är ett känslomässigt sinne som reagerar förutbestämt på vissa dofter och som saknar intellektuella egenskaper.

– Våra resultat visar att kunskaper underlättar doftperception på ett tidigt stadium, säger Jonas Olofsson, docent i psykologi, i ett pressmeddelande.

I studien fick deltagarna så snabbt som möjligt göra en emotionell bedömning av om en doft (fisk), upplevdes mer behaglig än den föregående doften (ros). Senare följde en kunskapsbaserad bedömning om huruvida dofterna tillhörde samma kategori. De emotionella bedömningarna var långsammare, och oftare felaktiga, än de kunskapsbaserade bedömningarna. I ett uppföljande experiment fick deltagarna bedöma om en vardagsdoft stämde överens med ett doftord, exempelvis "ros". När ordet stämde överens med doften gjorde deltagarna en snabbare bedömning än när doften var oförväntad.

Resultaten presenteras i oktobernumret av tidskriften *Psychological Science*.

Språkstudier får hjärnan att växa

☀ Mycket intensiv språkinläring utvecklar specifika delar av hjärnan. Det är främst hippocampus, som är involverad i inläring av nytt material och spatial navigering, samt tre områden i hjärnbarken som ökar i storlek. Det visar psykologiforskaren Johan Mårtensson vid Lunds universitet. Han har med en MR-scanner jämfört effekten på hjärnan vid inläring mellan studerande vid Försvarets tolkskola i Uppsala, som på 13 månader lär sig ett helt nytt språk, med läkar- och kognitionsstuderande vid Umeå universitet.

Vid tolkskolan studerar man sju dagar i veckan, från morgon till kväll. De studenter som fick kämpa mer med inläringen uppvisade en större ökning av hjärnan i ett område i den motoriska delen av hjärnbarken, vilket visar att förändringar i hjärnan är kopplade till hur lätt man har att lära sig ett språk och varierar beroende på prestation. I jämförelsegruppen, de studerande i Umeå, sågs ingen förändring i hjärnan.

Studien är publicerad i *NeuroImage*.

Tydligt samband mellan kreativitet och psykisk sjukdom

☀ I den största registerstudien i sitt slag slår nu forskare vid Karolinska institutet fast att kreativitet och psykisk sjukdom hänger samman. Sambandet är starkast mellan författarskap och schizofreni.

Redan 2011 visade samma forskargrupp att det var vanligare med konstnärer och vetenskapsmän i familjer där bipolär sjukdom eller schizofreni förekommer. Den nu utvidgade studien omfattar 1,2 miljoner patienter och släktingar till dessa. Dessutom ingår nu patienter i öppenvården. Samtliga har matchats med friska kontrollpersoner, vilket totalt innebär att en stor del av den svenska befolkningen ingår.

Bipolär sjukdom är vanligare i hela gruppen av personer med konstnärliga eller vetenskapliga yrken, vilket bekräftar tidigare resultat. Bland författare finns en ökad förekomst av de flesta psykiatriska sjukdomar, bland annat schizofreni, bipolär sjukdom, depression och missbruk. Författare har också närmare 50 procent ökad risk att begå självmord jämfört med befolkningen i stort. Även patienternas släktingar hade oftare kreativa yrken.

Resultaten väcker tankar om hur man egentligen bör se på psykisk sjukdom, menar forskaren Simon Kyaga på Karolinska institutets institution för medicinsk epidemiologi och biostatistik. Det kan finnas anledning för läkaren och patienten att i samråd diskutera vad som ska behandlas, och i så fall på bekostnad av vad.

Studien är presenterad online 9 oktober i tidskriften *Journal of Psychiatric Research*.

Vården förtryckande för transsexuella

☀ Hälso- och sjukvården utgör ett könskonservativt förtryckande system som vållar transsexuella personer lidande. Det slås fast i en ny doktorsavhandling vid Göteborgs universitet. Kravet på sterilisering och de obligatoriska minst två år långa könsutredningen som krävs för att få ändra juridisk könstillhörighet är exempel på faktorer som vållar den transsexuella personen lidande. Den långa väntan är något som de flesta upplever som mest jobbig.

Etnologen Signe Bremer har i sin avhandling studerat självbiografiska bloggar och djupintervjuat personer i olika faser av den könskorrigeringen. Hon visar bland annat att de kroppar den transsexuella personen önskar korrigera spelar en viktig roll för psykiatriens bedömningar av vilka som antas vara lämpliga för könskorrigering; en lämplig kropp i vårdpersonalens ögon är en sådan som är i linje med det kön som den transsexuella personen uppfattar sig som, sett till muskler, skäggväxt, etc. Vårdspersonalens synsätt avspeglar sig även i personalens kommentarer. En transsexuell kvinna med synlig skäggstubb kan exempelvis få negativa kommentarer.

I studien visar Signe Bremer att det oftare är vårdpersonalen snarare än den transsexuella personen som betonar vikten av att kunna passera obemärkt förbi som vilken "normal" kvinna eller man som helst, och att fokuseringen på genitalierna är mer uttalad hos vårdpersonalen. Långt ifrån alla transsexuella kvinnor känner exempelvis den aversion mot penis som vårdpersonal vidhåller som signaler på autentisk transsexualism.

Signe Bremer disputerar den 11 november på sin avhandling *Kön, transsexualism och kropp i berättelser om könskorrigering*.

DISPUTATIONER

Inga Dennhag, Institutionen för psykologi vid Umeå universitet, disputerade 22 oktober på sin avhandling *Learning psychotherapy: An effectiveness study of clients and therapists*.

Vanda Faria, Institutionen för psykologi vid Uppsala universitet, disputerar 9 november på sin avhandling *Mind really does matter*:

The neurobiology of placebo-induced anxiety relief in social anxiety disorder.

Fredrik Falkenström, Institutionen för beteendevetenskap och lärande vid Linköpings universitet, disputerar 9 november på sin avhandling *The capacity for self-observation in psychotherapy*.

"Beslut om utvisning strider mot all psykologisk kunskap"

Har Migrationsverkets personal ingen kunskap om barn och deras speciella behov? Det frågar psykolog Karin Lindberg i Lund apropå de uppmärksammade fallen med familjehemsplacerade barn som riskerar att utvisas.

Det har under hösten debatterats att Migrationsverket beslutat utvisa barn på ett sätt som strider mot all psykologisk kunskap om hur barn utvecklas och vilka behov de har, liksom mot all forskning om anknytning. Det strider också mot barnkonventionen.

I mer än 30 år har jag arbetat som psykolog på Bup i Malmö, bland annat i Rosengård. Jag har träffat många nyanlända, asylsökande eller gömda familjer. Jag har också på socialförvaltningens uppdrag undersökt om barn kan flyttas från familjehemmet till sin biologiska familj utan skada. Om det är möjligt att flytta barnet har vi på Bup tillsammans med socialsekreterare planerat övergången så att barnet tar så liten skada som möjligt. Ibland har familjehemmet blivit kontaktfamilj så banden inte bryts.

Ett ärende som debatterats livligt under hösten är en tvåårig flicka vars biologiska mor övergav henne strax efter födelsen. Vid fyra månaders ålder blev hon omhändertagen av de sociala myndigheterna. Därefter har

Aftonbladet.se
21/10 2012

hon bott i samma familjehem. Migrationsverket ville först utvisa henne till Frankrike där hon skulle kunna återförenas med sin biologiska mor som hon inte kan ha några minnen av och som talar ett för flickan främmande språk. Migrationsdomstolen har sedan beslutat att återföra ärendet till Migrationsverket eftersom det kommit fram nya uppgifter om att modern befinner sig i Algeriet, och efter massiva protester.

ETT ANNAT FALL handlar om ett syskonpar, sju och nio år, som vuxit upp i Sverige och nu är familjehemsplacerade sedan två år. Socialtjänsten bedömer att de biologiska föräldrarna mår så dåligt att de inte kan ta hand om barnen. Barnen har levt gömda en tid och har särskilda behov. Nu har de integrerats i skola och fritidsaktiviteter. De har troligtvis bristande anknytning till sina föräldrar och ingen anknytning alls till föräldrarnas hemland

Azerbajjan. Ett beslut att utvisa barnen tillsammans med föräldrarna till deras hemland finns. Hur många liknande fall finns det som vi aldrig får kännedom om?

Enligt anknytningsforskning och andra psykologiska teorier är det absolut värsta traumat för ett litet barn att mista sina föräldrar. Föräldrarna är de som ger den grundläggande tryggheten. Fosterföräldrarna blir de psykologiska föräldrarna och barnens viktiga anknytningsobjekt. De blir barnens trygga bas som gör att de kan utvecklas på ett normalt sätt trots svåra upplevelser tidigt i livet. Den intellektuella och känslomässiga utvecklingen är helt beroende av en trygg anknytning. Barn som vuxit upp helt i Sverige är i regel integrerade i det svenska samhället, svenska är deras primära språk och de har svenska kamrater och går i skola här. Ofta har de bristfällig kännedom om föräldrarnas hemland. Föräldrarna mår dessutom dåligt

eftersom de är mycket rädda för att utvisas, annars hade de inte sökt asyl här och ibland valt att leva gömda.

Jag anser det mycket olämpligt att utvisa barn till en fullständigt främmande miljö eller tillsammans med föräldrar som socialtjänsten bedömt vara otillräckliga för barnen. Man äventyrar på ett allvarligt sätt barnens framtida utveckling och utsätter barnen för ett allvarligt trauma. Har Migrationsverkets personal ingen kunskap om barn och deras speciella behov? Eller tror de att utländska barn är av ett annat slag än svenska barn och man därför kan sätta sig över socialförvaltningens bedömningar och den praxis som finns för hur man flyttar barn från familjehem till biologiska föräldrar? Är det i överensstämmelse med barnkonventionen och barnets bästa?

JAG FÖRESLÅR ATT Migrationsverket omedelbart ser till att personalen genom föreläsningar och seminarier med kunniga barnpsykologer får kännedom om hur barn utvecklas och vad som behövs för att tillgodose deras behov. Det behövs regelbundna möten med Migrationsverkets ledning så som Barnläkarförbundets arbetsgrupp för flyktigbarn har. ✨

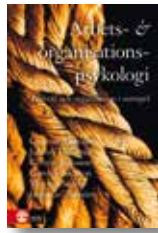
KARIN LINDBERG
Psykolog och psykoterapeut,
specialist i klinisk psykologi

Från stress till ledarskap

☀ Hur Är det? Jag menar: Hur är det egentligen? Min fråga gäller inte läget på den personliga fronten utan läget inom det fält som kallas arbets- och organisationspsykologi. När några av Sveriges namnkunniga arbets- och organisationspsykologiska forskare sätter sig och skriver en bok med titeln *Arbets- och organisationspsykologi. Individ och organisation i samspel* vattnas det i läslökarna. På ett område där det ibland tycks vara långt mellan forskning och tillämpning utlovas här en beskrivning av kunskapsläget. Och som författarna själva påpekar – det är mycket som dras runt av konsulter som mer eller mindre sanning.

Organisationskonsulter med varierande bakgrund står som spön i backen och många är de modeller, fyrfältare och kuber som florerar på kursgårdar och i konferensrum. Jag är själv en av konsulterna. Vi är allt fler i branschen som ställer krav på evidens och forskningsstöd för det vi gör. Och våra uppdragsgivare gör det också. Frågor om effekt och ROI – "return on investment" blir allt vanligare. Men vad har stöd? Och vad har det inte? Vankas äntligen sanningens minut?

Täcker många områden
Boken *Arbets- och organisationspsykologi* är den första svenska genomgången av det breda fält som handlar om arbetslivets psykologi. Den är tillägnad professor Gunn Johansson med anledning av att hon nu gått i pension och blivit så kallad professor emerita. Emeritus betyder "den som tjänat ut" och det kan man knappas säga om Gunn Johansson. Hennes bidrag till svensk och internationell arbetslivsforskning, om framförallt stress och hälsa, är stort, och boken är en hyllning av och med hennes kol-

ARBETS- OCH ORGANISATIONSPSYKOLOGI INDIVID ORGANISATION I SAMSPEL

Av Gunnar Aronsson, Johnny Hellgren, Kerstin Isaksson, Gunn Johansson, Magnus Sverke och Ingemar Torbiörn
Natur & Kultur, 2012.

leger. Men de vill mer än hylla henne. De vill också sprida forskningsbaserad kunskap till såväl studenter som yrkesverksamma, till exempel inom HR, företagshälsovård och arbetspsykologisk konsultation. Chefer hör också till de tänkta läsarna. Slutmålet är att bidra med kunskap som gör att organisationer blir mer framgångsrika och attraktiva i framtiden.

Författarna täcker många områden, från historiska perspektiv på arbetsmiljöarbete och HR, över stress och arbetsmiljö till motivation, urval och ledarskap. Det är koncentrerade kapitel som täcker område efter område, och alla tre nivåerna berörs, fyra egentligen: individ, grupp, organisation och samhälle. För den svenska arbetspsykologin har vuxit fram i ett samhälle där de fackliga organisationerna drivit arbetsmiljöfrågorna och de psykologiska faktorernas betydelse för verksamhetens effektivitet uppmärksammades relativt tidigt. Det enda område jag saknar är det växande fältet om medarbetarskap. Det får en halv sida i kapitlet om ledarskap. Jag gissar på mer utrymme i framtida utgåvor.

Olika expertertröster
Sex författare och sju ytterli-

gare kolleger – sammanlagt 13 experter har varit involverade i projektet. Fördelen är en bred kompetens, men på minuskontot hamnar frånvaron av en gemensam röst. Flera områden, till exempel om grupper, tas upp i fler kapitel än just i kapitlet om arbetsgrupper. Det betyder att det inte är att rekommendera att läsa enstaka kapitel för att öka sin kunskap utan det görs bäst genom att läsa helheten. Undertiteln *Individ och organisation i samspel* stämmer precis. Det går inte att se en företeelse isolerad från de andra. Inte heller i texten.

Vissa kapitel redovisar tydligt teorierna på området, och det är många, men något mindre om det stöd teorierna har, eller saknar. 38 fullmatade sidor med referenser är utmärkt, men jag skulle önska

ännu mer om vad som faktiskt har stöd, och tydlighet om vad som inte har det. Men det är kanske ett förenklat sätt att se på saken även om längtan efter tydlighet är stark. Kapitlen om ledarskap respektive urval ger mig som läsare mer handfast riktning.

Möjligheten kan man säga att *Arbets- och organisationspsykologi* är lite som morötter; bitvis en aning tråkig men på det stora hela väldigt nyttig. Förutom de tänkta läsarna har alla psykologer glädje av denna breda genomgång av arbetspsykologin. Arbete och arbetsliv är parametrar hos alla våra klienter och patienter; vare sig man har arbete eller står utanför. Arbete är långt mer än bara försörjning.

SARA HENRYSSON EIDVALL
Psykolog, specialist i arbetslivets psykologi och författare

Om gruppers stora betydelse

☀ Alla människor har erfarenheter av att tillhöra grupper av olika slag. Familjen, vänner, studie- och arbetsgrupper samt andra mer eller mindre tillfälliga grupper som utgör en del under vårt dagliga liv. Därför ser jag fokusområdet för denna bok, *Möjligheter och utmaningar i grupphandledning*, som många har nytta av. Även om handledning är en företeelse som de allra flesta inte kommer i kontakt med finns fenomen beskrivna som gäller grupper i allmänhet, såväl mindre som större gruppstorlekar. Undertiteln signalerar att boken handlar om såväl teori som verklighet, men den teoretiska tonen överväger.

De i mitt tycke lite för få exempel som finns i boken är dock väl valda och välkomna. Boken är skriven av Siv Boalt Boëthius och Marie-Louise Ögren, med undantag för kapitel 8, som är skrivet av Ulla Ek och Susanne Linder.

Boken har ett brett perspektiv på grupphandledning

MÖJLIGHETER OCH UTMANINGAR I GRUPPHANDLENING. TEORI OCH VERKLIGHET

Av Siv Boalt Boëthius
och Marie-Louise Ögren
Studentlitteratur, 2012.

och belyser allt ifrån organisationsramar och samspelets processer till forskning om grupper samt skillnader mellan stora och små grupper. Därtill beskrivs förutsättningar för olika typer av lärande i arbetsgrupper och organisationer i ett separat kapitel. Texten är bitvis mer generellt hållen och innehåller partier som lämpar sig väl för personer som vill få ett övergripande kunskapsperspektiv.

Några delar, som exempelvis kapitlet om dynamik i små och stora grupper, har en mer

konkret eller personlig klangbotten och där genomsyrar författarnas gedigna erfarenhet läsupplevelsen, vilket fungerar som bränsle för min nyfikenhet. Tre faktorer karakteriserar gruppen; gruppstorlek, förutsägbarhet och återkoppling från gruppen. Har gruppens medlemmar möjlighet att skapa en inre representation av gruppen? Kan de med viss sannolikhet förutsäga vad som ska ske vid ett visst agerande från deras sida? Får de någon form av respons på det som sägs eller görs så att de vet hur gruppen tar emot det?

Den lilla gruppen innefattar upp till 12 personer och karakteriseras av att man har en god möjlighet att få kontakt och respons på det man gör och säger i gruppen. I storgrupp (cirka 30-100) beskrivs hur den egna autonomin begränsas, liksom att möjligheten till överblick och kontroll minskar kraftigt och ångestnivån är betydligt högre hos medlemmarna än i en lite grupp.

Tre olika grupper

I stora grupper finns risk att processen går överstyr, att man dras med i känslomässiga utspel, ledarskapet kan växla snabbt mellan olika personer som tar till orda och människor kan bete sig på sätt de inte skulle göra annars. Känslan av anonymitet skapar ett behov av att markera att man finns till. Här får man som läsare en utmärkt, om än inte så fördjupad, guidning i olika aspekter av att vara gruppdeltagare och medskapare av en grupprocess.

Det förekommer en mängd modeller för att beskriva grupper. Författarna samlar

dessa i tre typer: progressiva, cykliska och icke-sekventiella modeller. De progressiva utgår ifrån att gruppen går från ett utvecklingsstadium till ett annat, de cykliska modellerna bygger på att det inte finns någon linjär funktion, utan illustrerar hur gruppen snarare rör sig fram och tillbaka. De progressiva lämpar sig mer för kortare, tidsbegränsade insatser, medan de cykliska passar för att undersöka en grupps processer på såväl manifest som latent plan.

Krävs en stabil struktur

För att en grupp ska fungera krävs en hållande och stabil struktur i form av ett tydligt, stabilt och samtidigt flexibelt organisatoriskt ramverk. Ledarskapet är också viktigt och kan vara en del av detta hållande.

Som författarna själva uttrycker inbegriper grupphandledning en rad dimensioner och kraftfält i samspel. Dessa delar får jag mer förståelse för efter att ha läst boken. Boken riktar sig specifikt till psykologer, utbildningsansvariga och chefer, handledare och handledda, pedagoger och andra, som yrkesmässigt och på olika nivåer arbetar med grupphandledning.

Men det är en bok som i mitt tycke lämpar sig väl för alla med intresse för grupppsykologi. Som praktiker upplever jag inte att den fungerar som en handbok för att handleda grupper utan mer som en mycket bra kunskapsöverblick på området grupphandledning.

PATRIK NYSTRÖM

Psykolog och ordförande i Sveriges Förening för Arbets- och Organisationspsykologer

Seniorpsykologerna

Södra regionen:

"Barn i samhällsvård. Hur gick det sen?"

Gunvor Andersson, fil dr i psykologi, professor i socialt arbete.

Tid: Måndag 12 november kl 15.30-17.00.

Lokal: Inst för psykologi, Lund, konferensrummet P 124.

Jullunch, Ångslätts gård, Håslöv.

Tid: Onsdag 12 december kl 12.00-15.00.

Jan Lindström, präst och psykoterapeut berättar om Le Chambon. Byn som fick utmärkelsen "Rättfärdig bland folken" av Yad Vashem, Jerusalem.

Norra regionen:

"Varför metod och statistik?"

Seminarium med Ebba Elwin, fil dr och universitetslektor i psykologi, Uppsala.

Tid: Onsdag 14 november kl 14.00-16.00.

Lokal: Sal 13:137, Inst för psykologi, Blåsenhus. Anmälan till Hans Åberg, hans@hansaberg.se.

Jullunch hos Anita Olsson i Gottsunda.

Anmälan till Anita Olsson, tel 018- 403570. Arrangeras som knytkalas.

Östra regionen:

"Vad händer i skolan i dag? Om elevhälsa och psykologens roll". Ingela Palmér, tidigare chef för

psykologerna i Stockholms skolor, berättar.

Tid: Torsdag 15 november kl 16.45.

Lokal: Psykologförbundet, Vasag 48. Var och en tar med något att äta, vin till självkostnadspris.

Sedvanlig jullunch i Kajutan i Hammarby Sjöstad.

Tid: Onsdag 12 december kl 13. Styrbordsg. 23 (fortsatt till vänster utmed kajen till fristående hus)

Anmälan senast den 8 december till Margaretha Holmgren, margarethaholmgren@hotmail.com, tel 08-34 23 03 eller Agneta Zotterman Molin, agnetaz@hotmail.com, tel. 08-753 04 38.

Västra regionen:

"ICT (Dator- och mobilanvändning) och psykisk hälsa hos unga vuxna". Med dr, psykolog Sara Thomée berättar om sin avhandling.

Tid: Onsdag 28 november kl 14.30-16.30.

Lokal: Konferensrummet, Psykologiska institutionen, Haraldsgatan 1, Göteborg. Vi möts kl 14 för en kopp kaffe i kafeterian.

Lunch på Villa Odinslund.

Tid: Onsdag 12 december kl 12.30. Carlbergsgatan 10, Gbg. Hpl S:t Sigfridsplan. Kostnad 125-135 kr.

Anmälan senast 5/12 till Ulla Davidsson tel 031-26 30 53, närmre vägbeskrivning ges.

PTP-nätverk

Det finns nu ett PTP-nätverk för dem som arbetar inom förskola och skola i Skåne. Vi kommer att träffas var sjätte vecka på Inst för psykologi vid Lunds universitet.

Nästa möte är 26/11 kl. 12.30-16.00.

För mer information kontakta: Elinor Schäd, elinor.schad@psychology.lu.se, tel: 0709-65 04 00.

[ÖVRIGA NOTISER]

Studentkonferens i Umeå

Institutionen för psykologi vid Umeå universitet står värd för en Studentkonferens i psykologi 5-7 december. Läs mer på konferensens hemsida: www.scp2012.se.

Chefsdag om ledarskap

Alla chefer och medlemmar i något av Sacoförbunden är välkomna till Chinasteatern i Stockholm den 15 november, kl 13-17. Temat är *Fungerande ledarskap – mellan ambition och verklighet*.

Läs mer på www.saco.se/saco-chefsdag.

PRESSTOPP FÖR NOTISER

Nummer	10	1/2013	2	3
Utgivningsdag	7/12	2/2	1/3	5/4
Manusstopp				
För psykolog och Yrkesföreningar	22/11	17/1	14/2	18/3

Kalendariet hittar du på sid 39

Neuropsykologernas förening är förbundets största

Neuropsykologernas förening är med sina över 8000 medlemmar Psykologförbundets största yrkesförening.

– Medlemsantalet ökar ständigt vilket vi ser som en bekräftelse på att neuropsykologin är ett område som intresserar allt fler, skriver styrelsen.

Sveriges Neuropsykologers Förening (SNPF) verkar för spridning av neuropsykologisk kunskap och vill främja kunskaps- och erfarenhetsutbyte kollegor emellan och till samhället i stort. Föreningen, som bildades 1989, har i dag över 800 medlemmar och utgör därmed den största yrkesföreningen inom Sveriges Psykologförbund. Medlemsantalet ökar ständigt vilket föreningen ser som en bekräftelse på att neuropsykologin är ett område som intresserar allt fler. Detta blir också tydligt i den ansenliga bredd och variation av arbetsområden som finns hos föreningens medlemmar.

På grund av sin storlek är SNPF indelad i fyra geografiska regioner (norr, söder, öst och väst) som alla står under en riksstyrelse som samordnar regionerna och leder

Från vänster: Eva Hallberg, Hans Andersson, Ingrid Tonning-Olsson, Christine Johansson, Katarina Sörngård, Bengt Persson, Magnus Olsson, Pia Tallberg. Saknas gör Christian Oldenburg.

föreningens arbete. Riksstyrelsen samarbetar också med de neuropsykologiska föreningarna i övriga nordiska länder där man bland annat turas om att arrangera större nordiska konferenser. Det finns vidare en europeisk sammanslutning av neuropsykologiska föreningar där SNPF är medlem, European Societies of Neuropsychology.

SNPF ÄR EN mycket aktiv yrkesförening och anordnar årligen flertalet föreläsningar och seminarier på regional nivå: "Anknytning och neurobiologi", "Simulering vid neuropsykologisk utredning", "NEPSY II och WISC Integrated", "Mental trötthet" och "Diagnos utvecklingsstörning" är ett axplock av höstens varierande ämnen.

Återkommande arrangerar SNPF "Årets föreläsare" där ett stipendium delas ut till en framstående föreläsare som betytt mycket för neuropsykologin. Därutöver anordnas varje år en riksstämma som syftar till att kring olika teman lyfta aktuell forskning och nya kliniska metoder inom det neuropsykologiska området. Årets riksstämma, som går av stapeln den 12-14 november i Umeå, har temat "Det föränderliga minnet". Programmet innehåller en mängd intressanta föreläsningar från såväl internationellt framstående forskare som erfarna kliniker.

Tyngdpunkten i SNPF:s arbete ligger således på spridning av aktuell neuropsykologisk forskning och klinisk erfarenhet. Den senaste tiden

har föreningen även arbetat med att förbättra sina digitala informationskanaler såsom hemsidan www.neuropsychologi.org, facebookgruppen "Sveriges Neuropsykologer på Facebook" och den digitala medlemstidningen "Svensk Neuropsykologi".

En annan uppgift som ligger föreningen varmt om hjärtat är att bevaka och vara pådrivande i professionsfrågor. Ett stort antal psykologer är specialiserade inom neuropsykologi, men fortfarande är få specialisttjänster inrättade i verksamheterna. Även studenter på psykologprogrammen visar intresse för neuropsykologin och SNPF har varit en återkommande utställare på den årliga kongressen Psykologstudent. Föreningen vill främja kontakten med blivande kollegor som säkerligen i framtiden kommer bidra med ny och spännande kunskap inom det fascinerande område som neuropsykologin utgör!

RIKSSTYRELSEN FÖR
SVENSK
NEUROPSYKOLOGISKT
FÖRENING

Sveriges Neuropsykologers förening – södra regionen

En dag om utvecklingsstörning.

Tid: 3 dec kl 8:30-15:30. **Plats:** Stadshallen i Lund.

Kl 9:30-11:45. Prof Mats Granlund: "Utvecklingsstörning- problem eller förklaring till problem? Relationen mellan utredning och åtgärder."

Kl 13:15-15:30. Prof Elisabeth Fernell och prof Ulla Ek: "Lindrig utvecklingsstörning – en diagnos svår att ställa"

Pris: 200:- för medlem i SNPF, PTP-psykolog, student samt senior. 450:- för icke-medlem.

Anmälan till SNPF Riks hemsida, pg 431 39 68-2, senast 23/11.

För info: Pia Tallberg, tel 046-174593, ptallberg@gmail.com, Yvonne Tapper Bergendahl, tel 042-337309, yvonne.tapper-bergendahl@hoganas.se, Lena Jönsson, tel 044-194611, lena.e.jonsson@skane.se.

Årsmöte

Sveriges Neuropsykologers Förening – Årsmöte och Riksstämma 2012.

Tid och plats: 12 november kl 16:00 i Folkets hus Umeå.

Årsmötet hålls i samband med föreningens årliga riksstämma som i år har titeln «Det föränderliga minnet».

Mer information om Riksstämman, anmälan samt årsmöteshandlingar: www.neuropsychologi.org

12 aktiva yrkesföreningar arbetar inom Sveriges Psykologförbund. För att visa vad de gör och för att rekrytera fler medlemmar presenterar föreningarna sig i Psykologtidningen. Sedan fem år tillbaka har yrkesföreningarna ett nätverk som träffas och diskuterar gemensamma frågor. Aktuellt just nu är Psykologförbundets organisationsutredning där nätverket finns representerat i styrgruppen. Nätverket vill framför allt lyfta professionsfrågorna i förbundet.

REMISSVAR:

Bättre behörighetskontroll

Det är bra att registret över legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal (HOSP) finns tillgängligt på internet så att allmänheten får direktåtkomst till ett begränsat antal uppgifter, anser Psykologförbundet. På det sättet stärks patientens ställning och möjligheterna för patienterna att göra medvetna val ökar. Psykologförbundet tillstyrker därför Socialdepartementets förslag i remissen Bättre behörighetskontroll (SOU 2012:42).

Psykologförbundet har också besvarat remissen *Hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott* (SOU 2012:44).

Läs alla remissvar på www.psykologforbundet.se

Nytryck av aktuell bok

Psykologförbundets och Psykologiguidens bok *Jag känner mig så konstig* hade en rykande åtgång på Bokmässan i Göteborg. 4 500 böcker delades ut. Ett nytryck har nu gjorts och det går åter att beställa böcker för att dela ut exempelvis i väntrum. Boken är gratis. Skicka beställningen till post@psykologforbundet.se.

Dags för årets löne- och arvodesenkät – I år vill vi slå rekord!

Psykologförbundets lönestatistik är en uppskattad medlemsförmån och bygger på att vi har aktuella uppgifter om vad du och dina kolleger har i lön. Därför är det viktigt att du besvarar årets enkät om löner och arvoden. I år har vi ambitionen att slå rekord i svarsfrekvens och det gör vi med din hjälp.

Årets enkät har nu mejlats till alla yrkesverksamma medlemmar. Vi behöver din hjälp att besvara den så snart som möjligt! Du kan också hitta enkäten på "Mina sidor" på Psykologförbundets hemsida och besvara den där eller få den mejlad till dig om du inte fått den. Skicka då ett mejl till enkat@psykologforbundet.se. Enkäten tar ungefär tio minuter att besvara. Om du av någon anledning inte kan svara på den kan vi, om du vill, göra det åt dig via telefon. Mejla dina kontaktuppgifter och bästa tiden att kontakta dig till adressen ovan.

facebook

Fler än 1 450 personer följer
Psykologförbundet på Facebook

För förbundssidan svarar press- och informationsansvariga
Susanne Bertman:
susanne.bertman@psykologforbundet.se

3 frågor till ett skyddsombud:

2012 har det gått hundra år sedan arbetstagarna fick lagstadgad rätt att utse skyddsombud. 51 av Psykologförbundets medlemmar är skyddsombud på sin arbetsplats. Gunnar Widerström på Barn-kultur och Utbildningsförvaltningen i Kramfors är en av dem.

Hur kom det sig att du blev skyddsombud?

– Jag engagerade mig tidigt fackligt. Då föll det sig naturligt att även vara skyddsombud på arbetsplatsen och sedan har det förblivit så. Saco var tidigt ute med central arbetsmiljöutbildning som i stor utsträckning handlade om psykosociala frågor på arbetsplatsen. Det var inspirerande för arbetet som skyddsombud.

Vad innebär uppdraget?

– Frågor som återkommer är ensamarbete som ofta är fallet för skolpsykologer i små kommuner. Stressrelaterade problem, avsaknad av sekreterarstöd och känslan av att ingen tar över ditt arbete om du någon gång måste vara borta från arbetet är också frågor som återkommer.

– I mitt arbetsmiljöansvar ingår också att se till att vår nyanställda PTP-psykolog får en bra introduktion i arbetet här.

– Det finns naturligtvis, förutom de psykosociala frågorna, även frågor av mer praktisk karaktär. Resor med bil i arbetet, mobiltelefonanvändning, parkeringsplatser och tillgång till motorvärmare vid de olika enheterna och tillgång till bra arbetsrum i de skolor vi besöker är några sådana exempel.

– Jag har även möjlighet att lyfta frågor i lokala samverkanskommitten samt naturligtvis vid arbetsplatsträffar.

Varför är det viktigt med skyddsombud?

– De psykosociala arbetsmiljöfrågorna har en tendens att försvinna i mängden av andra mer konkreta frågor, exempelvis brandskydd eller lufttillförsel i kopieringsrum. Därför är det viktigt att bevaka dessa frågor och synliggöra dem för arbetsgivaren. Där har jag som skyddsombud en viktig uppgift.

Kalendarium

November

Seniorerna, Södra. Möte	12
SNPF, Årsmöte	12
SNPF Riksstämman	12-14
Seniorerna, Norra. Möte	14
Seniorerna, Östra. Möte	15
Seniorerna, Västra. Möte	28
FS	29-30

* December *

SNPF, föreläsning Lund	3
Seniorerna, Norra. Jullunch	11
Seniorerna, Södra, Västra och Östra. Jullunch	12

2013

Februari

PDH, (psykologer för döva och hörselskadade)	
Fortbildningsdagar	6-7

marknadsannonser

UTHYRES I LUND

Rum ledigt i vacker, central och väletablerad psykoteraimottagning uthyres fr.o.m den 1/5 13. Välkommen att kontakta via mail; info@drotten.com, alternativt på telefon 046 397 707!

RUM UTHYRES

DROTTNINGGATAN 59, STOCKHOLM (VID HÖTORGET)

Rum uthyres onsdagar och/eller fredagar till leg. psykolog och/eller leg. psykoterapeut. Kostnad: 960 kr/dag.

Mejla gärna Tim Cressell: tim.cressell@psykolog.se

Vill du vara med och annonsera under Marknadsannonser?

Vänligen kontakta vår säljare Madeleine Nordberg på 08 505 738 15 eller psykologtidningen@newsfactory.se

Annonskontakt: Newsfactory

Madeleine Nordberg

Tel: 08-505 738 15

Niklas Nilsson

Tel: 08-505 738 19

UTHYRES PÅ ÖSTERMÄLM

Trevligt samtalsrum på etablerad mottagning med 4 samtalsrum, stort väntrum och pentry.

Uthyres fr.o.m. jan. 2013 deltid/heltid, möblerat/omöblerat. För mer inf.

Kontakta Maud Eklund 070 6727852, maud eklund@telia.com.

RUM UTHYRES

MITT I GÖTEBORG

Rum uthyres mitt i centrala Göteborg på psykologmottagning. Lugnt och charmigt läge. Del av väntrum, pentry och wc. Möblerat/omöblerat, 18 kvm.

Kontakta mig gärna via gudrun@gj psykoterapi.com eller 070 652 33 69.

NYHET:

Från och med 2013 kommer man med sina marknadsannonser även att kunna annonsera med i vår digitala e-tidning till en kostnad av 700 kronor.

E-tidningen når våra läsare via e-post. Vi ger dessutom ut e-tidningen ca 10 dagar före papperstidningen. Det innebär att du når dina läsare snabbare, annonsen ses oftare och chansen att rätt person ser din annons blir större och möjligheten att nå önskat resultat ökar.

Nå psykologen du söker Psykologtidningen läses av 10 000 psykologer.
Annonsera i tidningen och nå både unga och erfarna psykologer.

kursannonser

www.interagerapsykologi.se

Kursstarter

KBT-depressionsbehandling i grupp
KURSSTART: 19/11 2012

KBT för psykodynamiker fördjupning*
KURSSTART: LÖPANDE

KBT för psykodynamiker*
KURSSTART: 24/1 2013

.....

IPT Nivå A med klinisk tillämpning*
KURSSTART: 4/12 2012

.....

IPT Klinisk fördjupning*
KURSSTART: 23/1 2013

.....

Mindfulness i psykologisk behandling*
KURSSTART: 6/5 2013

* Utbildningen är ackrediterad som specialistkurs

interagera®
Verksam Psykologi

 **KLINISK NEUROPSYKOLOGI:
TEORI OCH METODIK**
(15 högskolepoäng)

Kursen vänder sig främst till kliniska psykologer som vill fördjupa sig i klinisk neuropsykologi. För behörighet krävs psykologexamen eller motsvarande. Kursen kan tillgodoräknas som två kurser i Psykologförbundets specialistordning.

KURSEN PÅGÅR 16 HELDAGAR UNDER 2013:
13-14/2, 13-14/3, 10-11/4, 15-16/5, 12-13/6, 11-12/9, 9-10/10 och 13-14/11.

Kursansvarig är univ. lektor Maria Lindau. Ytterligare upplysningar finns på www.psychology.su.se
Anmälan görs på särskild blankett, som fås genom kurssekreterare Kerstin Halldin, Student-expeditionen, Psykologiska institutionen, Stockholms universitet, 106 91 Stockholm, tel: 08-16 38 36.

Sista anmälningsdag är den 30 november 2012.
Max. 36 deltagare. Antagningsbesked meddelas inom tio dagar efter utgången ansökningstid.

wise
mind

Psykologiskt Kunskapscenter

SPECIALISTKURSER I KLINISK PSYKOLOGI

STOCKHOLM 2013

Kurserna, som är ackrediterade av Psykologförbundet, riktar sig till leg psykologer som specialiserar sig i klinisk psykologi och till leg psykologer som önskar uppdatering på nedanstående områden. En viktig poäng med Wise Minds specialistkurser är att skapa ett utbildningssammanhang där kursinnehållet relateras specifikt till psykologers kliniska verksamhet.

TVÅNGSSYNDROM - BEDÖMNING, BEHANDLING OCH HANTERING

4-5 mars, 8-9 april och 6-7 maj

Kursledare: **Erik Andersson**. Leg psykolog och doktorand

ÄTSTÖRNINGAR – EVIDENSBASERAD BEDÖMNING OCH BEHANDLING

Maj-september

Kursledare: **Ata Ghaderi**, professor i klinisk psykologi, leg psykolog och leg psykoterapeut

CBT FOR TRAUMA –THE STATE OF THE ART 9-11 september och 5-7 november

Kursledare: **Martina Mueller** och **Alison Croft**, Ph D, kliniska psykologer, Oxford Cognitive Therapy Center

INFO OCH ANMÄLAN: WISE MIND AB WWW.WISEMIND.SE INFO@WISEMIND.SE 070-2652575, 08-685 60 50

Nya specialistkurser

Utveckla din psykologkompetens genom våra ackrediterade specialistkurser inom områdena; ledning av psykologiskt arbete, handledning och KBT.

Läs mer på www.mindmatter.se/psykolog

mindmatter

Tel 031-711 52 10 | www.mindmatter.se

UTBILDNING OCH CERTIFIERING TILL DIALOGTRÄNARE

Startar i Göteborg 8 mars 2013.

Vi vänder oss till dig som har arbetat några år med grupper och organisationer som ditt verksamhetsfält. Du får i denna utbildning kunskap och behörighet att använda en specifik forskningsbaserad metod för att träna och utveckla dialog i arbetsgrupper.

Vi som utbildar har deltagit i utvecklandet av denna dialogträningsmetod och har kompetens och mångårig erfarenhet av uppdrag på individ, grupp och organisationsnivå.

MER INFO:

www.dialogtranarna.se

Marianne Trogen
0708-241501

Pia Törner
0708-165583

Kerstin Wilgin
0708-721161

SAPU
Stockholms Akademi för Psykoterapiutbildning

Jubileumsföreläsning med Ph. D. Shelley Doctors (N.Y)
5 december 13:00 16:00 i Stockholm "Contributions of attachment theory and research to intersubjective clinical work."

Ansökningsperiod pågår till:
Basutbildning i Psykoterapi med start april 2013 (3,5 terminer)
Introduktionsutbildning i Affektfokuserad korttidsterapi
Start 30 november (5 tillfällen)

www.sapu.se

Häggmark Psykoterapi och Konsult

Handledarutbildning för leg psykoterapeuter och leg psykologer

Start vt 2013 i Göteborg

För information kontakta:
Häggmark Psykoterapi och Konsult
administration@haggmark.nu, 031-121830

Beteendeanalytisk organisationsutveckling

Information om aktuella kurser i organisationsutveckling
och certifiering för konsulter finns nu på www.baou.se.
Kurserna är godkända som specialistkurser för psykologer.

Certifikat i kognitiv psykologisk coaching.
Utbildning motsvarande 7,5 hp i Göteborg,
4 - 5 februari, 4 mars, 15 - 19 april 2013.
Kristina Gyllensten och Stephen Palmer.
www.adSapiens.se, info@adSapiens.se
Swedish Centre for Work Based Learning

platsannonser

Säkerhetspolisen

Säkerhetspolisen söker

legitimerad psykolog eller psykiater till analysenheten

Läs mer på www.sakerhetspolisen.se

Linköpings kommun söker

Psykolog

till Sektionen för resurs- och stödverksamhet

Som psykolog får du möjlighet att arbeta med elever i både resursskolorna och vår korttidskola. I uppdraget ingår att göra bedömningar/utredningar, ge konsultationer, väg- och handledning till personal samt att vara med och driva utvecklingsfrågor inom ämnesområdet. Anställningen är tidsbegränsad fram till 2013-12-31. Sista ansökningsdag är den 23 november.

Läs mer om tjänsten på
www.linkoping.se/arbete

**Linköpings
kommun**

Norrbottnens läns Landsting söker

till Rehabiliteringsmedicin, Luleå/Boden

Psykolog

Kontaktperson

Stefan Stridsman, Sektionschef tel. 0920-28 33 24,
072-231 38 02, Stefan.Stridsman@nll.se

Karin Hellsten, Verksamhetschef,
tel. 0920-28 31 89

Karin.Hellsten@nll.se

www.nll.se/jobb

LANDSTINGET BLEKINGE SÖKER

Legitimerad psykolog

Länsgemensam psykiatri

Vuxenpsykiatriens länsgemensamma verksamhet är sedan årsskiftet 2008–2009 organiserad i en egen enhet. Där ingår en beroendeenhet med åtta vårdplatser, en psykiatrisk akutenhet med sex vårdplatser och en intensivvårdsavdelning med fyra vårdplatser. Beroendeenheten är under utveckling och öppnade i tillfälliga lokaler för ett år sedan men har nyligen flyttat in i nyrenoverade lokaler. Behandlingsmässigt så har beroendeenheten ett nära samarbete med de fem kommunerna i Blekinge län i enlighet med de nationella riktlinjerna. Inom den länsgemensamma psykiatrien finns också en öppenvårdsdel med ett åtstörningsteam, minnesmottagning, äldrepsykiatriskt team samt en sexologisk verksamhet.

Arbetsuppgifter: Vi erbjuder ett intressant och varierande arbete där du arbetar i både slutenvård och öppenvård. Till övervägande del arbetar du vid verksamhetens beroendeenhet, men tjänsten innefattar också arbete i slutna psykiatrisk akut- och intensivvård. Vid beroendeenhetens öppenvård och substitutionsmottagning arbetar du både med psykologiskt utredningsarbete och terapeutiska samtal. I arbetet i slutenvården, inom såväl beroendeenheten som inom den psykiatriska akut- och intensivvården, bidrar du framförallt med psykologisk kunskap i teamarbete, men har också stödsamtal och bedriver visst psykologiskt utredningsarbete. Efter som verksamheten är i ett utvecklingsskede finns stora möjligheter till att själv vara med och påverka tjänstens innehåll.

Kvalifikationer: Legitimerad psykolog, även PTP-psykolog kan komma ifråga för tjänsten. Stor vikt läggs vid personlig lämplighet. Vi ser gärna att du är en person som tar egna initiativ, arbetar självständigt och är flexibel. Tjänsten förutsätter också god samarbetsförmåga, pedagogisk förmåga och förståelse av att det psykologiska perspektivet ska integreras i den psykiatriska vårdprocessen. Önskvärt är erfarenhet av teamarbete, psykiatriskt slutenvårdsarbete och erfarenhet av beroendevård.

Anställning: Tillvidareanställning 100 %.

Upplysningar: Verksamhetschef länsgemensam psykiatri, Niklas Ankarberg 0455-73 60 20. Avdelningschef Christina Wieslander, Länsgemensam mottagning 0455-73 59 83.

Facklig företrädare: Lena Ek 0455-73 59 98.

Ansökan: Välkommen med din ansökan senast den 18 november 2012 via www.ltblekinge.se

LANDSTINGET BLEKINGE

Färdigt material:

- Tryckfärdig pdf eller eps med inkluderade teckensnitt.
- Bilder och logotyper måste vara cmyk konverterade, samt ha upplösningen 300 dpi.
- Dokumentformatet (pdf:ens storlek) ska vara lika stort som den bokade annonsytan.

Manus:

- Texten i ett textdokument.
- Logotyper och bilder separat (ej inne i textdokument).
- Om ni har eget förslag på layout kan dessutom logotyper läggas in i textdokumentet.

Vi söker nya medarbetare

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Psykolog

Rättspsykiatri, Göteborg

Tillsvidare. Heltid. Tillträde enligt överenskommelse.

Ref.nr: 2012/2769

Upplysningar: Enhetschef, docent Alessio Degl' Innocenti, tfn 0703-75 77 21.

Sista ansökningsdag: 2012-11-19.

Skaraborgs Sjukhus

Psykolog

Vuxenpsykiatrisk Öppenvård, Skaraborg, Enhet Öster

Tillsvidare. Heltid. Tillträde enligt överenskommelse.

Ref.nr: 2012/2950

Upplysningar: Enhetschef Elisabeth Erixon, tfn 0503-228 14. Psykolog, Lena Lindqvist, Tarja Kiiha, Emma Åred, tfn 0503-228 00 (reception).

Sista ansökningsdag: 2012-11-26.

Primärvården

Psykolog

Psykologenheten för mödra- och barnhälsovård i Skaraborg

Tillsvidare. Heltid. Tillträde enligt överenskommelse.

Ref.nr: 2012/2924.

Upplysningar: Enhetschef Catarina Gunnarsson, tfn 070-082 24 99.

Sista ansökningsdag: 2012-12-02.

www.vgregion.se/jobb

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

För ett
**friskare
tryggare
och rikare liv**

BUP norr
Oskarshamn söker

Leg psykolog

Sista ansökningsdag 30 nov.
Läs mer och ansök på
www.ltkalmar.se/ledigajobb

Landstinget
i Kalmar län

Leg. Psykolog till BUP

Ansvarsområde Västra länsdelen
Landstinget Sörmland

BUP Sörmland är en länsövergripande klinik med öppenvårdsmottagningar i Eskilstuna, Nyköping och Katrineholm. Kliniken har också specialenheter/tvårteam för akuta krisärenden, ätstörningar, unga vuxna, små barn och dagmobil/familjebehandling.

Vi söker nu en Leg. psykolog. Meriterande är erfarenhet av kliniskt arbete med barn, ungdomar och familjer.

Vi lägger stor vikt vid personlig lämplighet och god samarbetsförmåga i multiprofessionella team.

För mer information om tjänsten är du välkommen att kontakta:
Verksamhetschef Katarina Granroth, tfn 016-103263, 076-1359147 eller
Enhetschef Kristina Olsson, tfn 0150-564 50

Märk ansökan 329-10-12
Sista ansökningsdag: 2012-11-26

Läs mer på
www.landstingetsormland.se/jobb

LANDSTINGET
SÖRMALAND

Vi undanber oss vänligt men bestämt direktkontakt från bemannings- och rekryteringsföretag samt försäljare av ytterligare jobbannonser.

Division Hälsa-Habilitering-Rehabilitering

Leg Psykolog

Till Recure-Rehab (en specialiserad stressmottagning) och Primärvårdens Smärtenhet i Arvika

Vill du veta mer kontakta tf enhetschef Anna-Lena Flygare, tfn 054-61 73 96.

Division Psykiatri

Leg Psykologer, 2 st

Till öppenvårdpsykiatri i Säffle/Arvika

Vill du veta mer kontakta avdelningschef Ann-Britt Bornetjärn, tfn 0553-812 91

Leg Psykolog

Till öppenvårdpsykiatri i Torsby/Hagfors

Vill du veta mer kontakta avdelningschef Annika Dahlgren, tfn 0560-47037

Läs mer om tjänsten på
www.liv.se/jobb

Landstinget
i Värmland

falun.se/ledigajobb

jobb som märks

Falu kommun söker två Psykologer till elevhälsan

Befattningarna är tillsvidareanställningar på heltid.
Ansök senast 19 november 2012.

Läs mer på www.falun.se/ledigajobb.

FALUN

Falu kommun • Skolförvaltningen • 023-830 00

Psykiatriska öppenvårdsmottagningen Falun söker

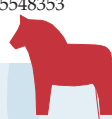
Psykolog/alt PTP-psykolog

Tillsvidareanställning 100%

Enhetschef Monica Magnusson 023-490984, 073-7758050
Leg psykolog Lisa Höberg 023-490870
PTP-studierektor Leg psykolog Peter Nevell 023-492047, 072-5548353

Sista ansökningsdag 2012-11-23

Läs mer om tjänsten på offentligajobb.se

PSYKIATRI

Vi söker Leg psykolog/PTP

Till Barn- och ungdomspsykiatriska mottagningen, Bollnäs.
Sista ansökningsdag 2012-11-25.

Kontaktperson
Gunilla Winqvist Lindström, vårdenhetschef, tfn 0278-387 79.

www.lg.se/jobb

En del av Landstinget Gävleborg

Psykolog

Ungdomsmottagningen,
Jönköpings sjukvårdsområde

Läs mer och ansök på www.lj.se/jobb

Landstinget
i Jönköpings län

Vi söker nya medarbetare

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Psykolog

Rättspsykiatri, Göteborg

Tillsvidare. Heltid. Tillträde enligt överenskommelse.

Ref.nr: 2012/2769

Upplysningar: Enhetschef, docent Alessio Degl' Innocenti, tfn 0703-75 77 21.

Sista ansökningsdag: 2012-11-19.

www.vgregion.se/jobb

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

Kommande nummer – Psykologtidningen

Utgåva	Sista dag: Bokning, manus	Sista dag: Färdigt material	Utskick E tidningen	Utgivning Tidningen
Nr 8	24 sep	27 sep	4 okt	12 okt
Nr 9	22 okt	25 okt	1 nov	9 nov
Nr 10	19 nov	22 nov	29 nov	7 dec
Nr 1	14 jan	17 jan	25 jan	2 feb
Nr 2	11 feb	14 feb	22 feb	1 mar
Nr 3	13 mar	18 mar	29 mar	5 apr
Nr 4	12 apr	17 apr	26 apr	3 maj
Nr 5	15 maj	20 maj	31 maj	4 juni
Nr 6	29 juli	1 aug	9 aug	16 aug
Nr 7	26 aug	29 aug	6 sep	13 sep
Nr 8	23 sep	26 sep	4 okt	11 okt
Nr 9	21 okt	24 okt	1 nov	8 nov
Nr 10	18 nov	21 nov	29 nov	6 dec
Nr 1 14	13 jan	16 jan	24 jan	31 jan

Annonskontakt: Newsfactory

Madeleine Nordberg

Tel: 08-505 738 15

Niklas Nilsson

Tel: 08-505 738 19

Mejl: psykologtidningen@newsfactory.se

Universitetssykehuset Nord Norge HF (UNN) er et universitetssykehus som tilbyr befolkningen i den nordligste landsdel medisinsk spisskompetanse av høy kvalitet. Samtidig er UNN lokalsykehus for Troms og deler av Nordland. Foretaket har 6000 ansatte. Virksomheten skal bygge på kvalitet, trygghet, respekt og omsorg.

Er du vår nye psykolog/ psykologspesialist som brenner for barn og unge...og er opptatt av samhandling på tvers?

Kontaktpersoner:

Konstituert enhetsleder Line Bakke Mikalsen, tlf. 75 42 58 93 eller Psykolog Ritt Marie Dalan, tlf. 75 42 58 97.

Søknadsfrist: 18. november 2012

Fullstendige annonsetekster, samt lenke til elektronisk søknadsskjema finnes på www.unn.no/jobbsok

Vi ønsker ikke kontakt med annonseselgere!

UNIVERSITETSSYKEHUSET NORD-NORGE
DAVVI-NORGGA UNIVERSITEHTABUOHCEVIESSU

frantz.no

Psykolog till Bureå/Skellefte- hamn Hälsocentral

Läs mer och ansök på vll.se/ledigajobb

VÄSTERBOTTENS
LÄNS LANDSTING

Psykolog

Jönköpings sjukvårdsområde,
Habiliteringscentrum, Hörselhabilitering

Läs mer och ansök på www.lj.se/jobb

Landstinget
i Jönköpings län

Gävles SkolFam-verksamhet söker

Psykolog

Läs mer på vår webbplats:
www.gavle.se/ledigajobb

Gävle kommun
801 84 Gävle
www.gavle.se

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) arbetar för att barn, unga och vuxna oavsett funktionsförmåga ska få förutsättningar att nå målen för sin utbildning. Det gör vi genom specialpedagogiskt stöd, undervisning i specialskolor, tillgängliga läromedel och statsbidrag. Den kompetens vi erbjuder kompletterar kommunernas och skolornas egna resurser. Myndigheten har cirka 1 160 anställda och har verksamhet i hela landet. Läs mer på vår webbplats www.spsm.se

Vi söker

Leg. Psykolog

till Ekeskolan och Resurscenter syn, Örebro

Läs mer om befattningen och hur du söker den på www.spsm.se.

Sista ansökningsdag är 18 november 2012.

Specialpedagogiska
skolmyndigheten

För ett
**friskare
tryggare
och rikare liv**

Barnhälsovården söker
MHV/BHV Psykolog
alt. PTP-psykolog

Sista ansökningsdag 24 nov.
Läs mer och ansök på
www.ltkalmar.se/ledigajobb

MITTUNIVERSITETET SÖKER:

UNIVERSITETSLEKTOR I PSYKOLOGI
med inriktning mot klinisk psykologi

Ref. nr . MIUN 2012/I539

Tjänsten är placerad vid Institutionen för samhällsvetenskap, Campus Östersund.

För mer information om tjänsten och ansökan se:
WWW.MIUN.SE/JOBB.

Sista ansökningsdag är 16 december 2012.

Leg Psykolog 100 %
Sankt Lukas Dalarna

Tfn 023 70 50 40
www.sanktlukas.se/dalarna

www.slso.sll.se

BUP kliniken i Stockholm, enheten för unga med psykos/bipolär sjukdom söker

Enhetschef

Sök jobbet och hitta mer information här:
bup.se/jobba-hos-oss

ÖREBRO LÄNS LANDSTING

Vi söker

Psykolog/ Beteendevetare - företagshälsovård

Landstingshälsan erbjuder dig ett omväxlande arbete med hög grad av självständighet i en kreativ och trivsamt arbetsmiljö.

Du får också goda möjligheter till egen kompetensutveckling och att delta i forsknings- och utvecklingsprojekt.

Läs mer på www.orebroll.se/jobb

ÖREBRO LÄNS
LANDSTING

HÖGANÄS KOMMUN SÖKER

PSYKOLOG

till den centrala elevhälsan inom utbildningsförvaltningen

MER INFORMATION

Läs mer och ansök på:

WWW.HOGANAS.SE/LEDIGAJOB

Bli Livsviktig!

Bli regelbunden givare på cancerfonden.se eller ring 020-59 59 59.

Vi tänker besegra cancer. Vill du vara med?

Cancerfonden

SERVICEOMRÅDEN:

Förhandlingar/arbetsrätt
08-567 06 400

Professionsjuridik
08-567 06 400

Profession
08-567 06 400

Information
08-567 06 400

Organisation, administration
Ansökan om medlemskap, 08-567 06 430
Medlemsregister, 08-567 06 430
Medlemsförsäkringar, 08-567 06 401
Organisation,
stadgefrågor m m, 08-567 06 401

Psykologföretagarna
08-567 06 460

KANSLI

Postadress: Box 3287, 103 65 Stockholm

Besöksadress: Vasagatan 48

Telefon: 08-567 06 400
Växeln öppen: 8.30-12 och 13-17
(fred - 16.30)

E-post:
post@psykologforbundet.se
E-post till personal:
fornamn.efternamn@psykologforbundet.se

Fax: 08-567 06 499.

Psykologförbundets hemsida:
www.psykologforbundet.se

Plusgiro: 373267-4 **Bankgiro:** 767-2066

Direktnummer till personalen:

Susanne Bertman, 08-567 06 413,
mobil 070-96 76 413,
press- och informationsansvarig.

Carl Johan Brunnerbäck, 08-567 06 454,
assistent.

Camilla Damell, 08-567 06 402,
förbundsjurist.

Berit Emilsson, 08-567 06 404, assistent.

Carl-Axel Holmberg, 08-567 06 414,
ombudsman, jurist.

Maria Lindhe, 08-567 06 477,
professionsansvarig.

Peter Lundgren, 070-694 27 28, webbredaktör.

Mahlén Lenerius, 08-567 06 407,
förbundssekreterare.

Leif Pilevång, 08-567 06 410, ombudsman.

Helene Rydning, 08-567 06 408,
förhandlingsssekreterare

Örjan Salling, 08-567 06 441,
mobil 070-96 76 441, förbundsledare.

Emily Storm, 08-567 06 406, ansvarig för
Psykologguiden.

Linda Solberg, tjänstledig

Nikki Vagnér, 08-567 06 412, förhandlingschef.

Anders Wahlberg, 0705-52 07 07,
anders.wahlberg@ppab.eu

FÖRBUNDSSTYRELSEN

E-post till förbundsstyrelsen:
fornamn.efternamn@psykolog.net

Lars Ahlin, ordförande,
08-567 06 405, 0709-67 64 05.

Anders Wahlberg, 1:e vice ordförande,
0705-52 07 07, anders.wahlberg@ppab.eu

Magnus Rydén, 2:e vice ordförande,
010-486 91 16.

Renée From Mokhtar, 0454-73 34 51,
renee.from-mokhtar@ltblekinge.se

Brjánn Ljótsson, 070-717 65 62.

Maria Nermark, 0768-93 01 11,
maria.nermark@skane.se

Gunilla Pettersson-Bergström, 0702-61 10 48,
gunilla.pettersson_bergstrom@vgregion.se

Ulrika Sharifi, 0730-98 22 20
ulrika.sharifi@liv.se

Julia Stenberg, 046-35 74 19.

Kerstin Twedmark, 0708-55 48 87,
kerstin.twedmark@telia.com

Kristian Bergman, 0760-106 334,
studerandeledamot

Emmelie Carlsson, studerandeledamot

FÖRHANDLINGSANSVARIGA

[www.psykologforbundet.se/facklig information](http://www.psykologforbundet.se/facklig%20information)

ETIKRÅDET

Per Magnus Johansson, ordförande,
031-711 00 04.

Ann-Christine Cederquist, vice ordförande,
0706-24 63 53.

Birgitta Johansson Niemelä, 018-611 42 84.

Seppo-Matti Salonen, 031-747 89 63.

Kristina Taylor, 0760-08 86 53.

Anita Wäster, 010-487 07 21.

SPECIALISTRÅDET

Håkan Nyman, ordförande,
0704-92 11 70,
hakan.nyman@neuropsykolog.com.

Ulla-Britt Selander, sekreterare,
08-642 58 34,
ulla-britt.selander@comhem.se

Gunvor Bergquist, utskottet för arbetslivets
psykologi, 0520-739 66,
gunvor.bergquist@delta.telenordia.se

Roland Ericsson, utskottet för klinisk psykologi,
0515-100 62, roer@telia.com

Bengt Sonesson, utskottet för
klinisk psykologi/neuropsykologi,
0705-81 15 82,
bengt.g.sonesson@gmail.com

Ingela Palmér, utskottet för pedagogisk
psykologi, 0730-97 89 04,
ingela.palmer@live.se

STUDERANDERÅDET

Haydar Hussein, ordförande.

Emmelie Carlsson, vice ordförande.

VETENSKAPLIGA RÅDET

Lennart Melin, ordförande,
lennart.melin@psyk.uu.se

IHPU - PSYKOLOGIUTBILDARNA AB

Box 3287, 103 65 Stockholm.
E-post: ihpu@psykologforbundet.se
VD: Örjan Salling, 0709-67 64 41

Maria Lindhe, 08-567 06 477, utbildningsledare

PSYKOLOGFÖRETAGARNA

Box 3287, 103 65 Stockholm
psykologforetagarna@psykologforbundet.se
08-567 06 460
Hemsida: www.psykologforetagarna.se

STP - STIFTELSEN FÖR TILLÄMPAD PSYKOLOGI

Box 3287, 103 65 Stockholm
Eva Bergvall, 0707-61 20 26,
eva.bergvall@stadshuset.goteborg.se

www.psykologforbundet.se

Psykologtidningen
Vid obeställbarhet, retur till
Psykologtidningen,
Box 3287, 103 65 Stockholm

Koppla av med en riktigt bra hemförsäkring!

15%
Medlemsrabatt!

If och Psykologförbundet samarbetar för att du som medlem ska få en bättre hemförsäkring till ett förmånligt pris. Dessutom ser vi alltid till att du får snabb hjälp av oss och de specialister vi samarbetar med om du råkar ut för en skada. Förutom 15 % på Stor Hemförsäkring – vår hemförsäkring som täcker

ovanligt mycket – får du 5 % rabatt på bilförsäkring och lätt lastbil samt 15 % rabatt på släpvnagnsförsäkring. Är du studerande medlem betalar du endast 50 kr per månad för hemförsäkringen. Läs mer om dina medlemsförmåner på www.if.se/psykologforbundet. Eller ring 0771-655 655 så berättar vi mer.

www.if.se/psykologforbundet
0771-655 655

I samarbete med:

Lugn, vi hjälper dig.